

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Konflikthantering i förskolan

- Förskollärarnas förhållningssätt till barns konflikter och konflikthantering

Namn: Emelie Holmström & Malin Styrmark
Program: Förskolläraryrket

Examensarbete: 15 hp

Kurs: LÖXA1G

Nivå: Grundnivå

Termin/år: VT 2015

Kursansvarig institution: Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande

Handledare: Thomas Jordan

Examinator: Nils Hammarén

Kod: VT15-2920-019-LÖXA1G

Nyckelord: Konflikt, konflikthantering, kommunikation, lärande, förskola, förhållningssätt

1. Abstract

Konflikter är någonting som alltid kommer att följa oss i livet. Vi har genom vår genomförda studie inhämtat kunskap om hur viktigt arbetet med konflikthantering är. Redan i förskolan är det viktigt att man lägger grunden för barnen i att behärska de konflikter som uppstår. Arbetar man inte med detta i förskolan kan det få konsekvenser på lång sikt och bli en negativ effekt för barnet i såväl samhället som i skolan. Detta är någonting som vi i vår studie tar upp och diskuterar djupare kring. Vårt syfte med studien har varit att undersöka hur förskollärare säger att deras arbete med barnens konflikthantering går till, samt hur förskollärarna säger att deras sätt att arbeta kan vara utvecklande för barnen. Utöver detta har vi också studerat om förskollärare använder sig utav några konflikthanteringsmodeller i arbetet med barnens konflikter.

För att samla information till studien har vi intervjuat sex verksamma förskollärare, som alla är utbildade förskollärare. Intervjuerna har skett inom tre olika pedagogiker, Reggio Emilia, Montessori och traditionell förskola. Detta i syfte att se vilka likheter respektive skillnader det finns i förhållningssättet mellan de olika pedagogikerna, gällande konflikthantering. Dessa intervjuer har vi sedan transkriberat för att slutligen bli den centrala delen i studiens resultat. Vi har i studien valt att utgå ifrån den sociokulturella teorin, vilket vi gör kopplingar till i såväl analysdelen som i diskussionen.

Resultatet av vår studie har visat att det inte finns några tydliga mönster kring hur man i de olika pedagogikerna ser och arbetar med barns konflikter och konflikthantering. I vårt resultat har vi värderingsfritt skrivit fram de svar vi fått vid intervjuerna. Dessa svar utvecklas sedan i vår diskussion. Där tar vi upp hur viktig en konflikthantering är för barnen samt vikten av hur pedagogen förhåller sig till arbetet. Vi går in på vilka olika roller pedagogen kan ha i barns konflikter och vad som utgör för- och nackdelar i förhållningssätten. Utifrån de förhållningssätt som pedagogen har i arbetet med barns konflikthantering, diskuterar vi också de läranden och utvecklingsmöjligheter som finns för barnen. Vi tar upp i vilka situationer barnen ges möjlighet till ett utvecklat lärande samt i vilka situationer de blir hämmade.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

2. Förord

Vi som författare av denna uppsats vill rikta ett stort tack till de forskollärare som avsatt tid till att bli intervjuade av oss, uppsatsen hade inte blivit genomförbar utan er. Vi vill också tacka vår handledare Thomas Jordan för den vägledning och hjälp som han gett oss.

Emelie Holmström & Malin Styrmark
2015

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Syfte och problemformulering	6
3. Tidigare forskning	7
3.1 Tidigare forskning	7
4. De tre pedagogikerna	9
4.1 Förklaring av de tre pedagogikerna	9
4.1.2 Sammanfattning av Reggio Emilia filosofin	9
4.1.3 Sammanfattning av Montessori Pedagogiken	9
4.1.4 Sammanfattning av traditionell förskola	10
5. Koppling till förskolans läroplan	11
5.1 Förankring i förskolans läroplan	11
6. Teoretisk anknytning	12
6.1 Förklaring av begreppet konflikt	12
6.1.2 Förklaring av begreppet konflikthantering	12
6.1.3 Förklaring av begreppet kommunikation	13
6.1.4 Förklaring av begreppen konflikt och lärande	13
6.2 Sociokulturell teori	14
7. Konflikthanteringsmodeller	16
7.1 Kompissamtal	16
7.1.2 Nonviolent Communication/Giraffspråket	17
7.1.3 Medling	18
7.2 Förebyggande arbete av konflikter	18
8. Metod	20
8.1 Metodiska överväganden	20
8.1.2 Urval	21
8.1.3 Litteratursökning	22
8.1.4 Tillvägagångssätt	22
8.1.5 Bearbetning av data	23
8.1.6 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	23
8.1.7 Svagheter och brister i studien	24
8.1.8 Etiska frågor	24
8.1.9 Utvärdering av studien	25
9. Resultatredovisning	27
9.1 Introduktion	27
9.1.2 I vilket sammanhang konflikter uppstår	27
9.1.3 Förskollärares förhållningssätt till barns konflikthantering	27
9.1.4 Arbetet med att förebygga barns konflikter	28
9.1.5 Den egna erfarenhetens påverkan i arbetet med barns konflikthantering	28
9.1.6 Barnets lärande och utveckling i konflikter	29
9.1.7 Utbildning inom konflikthantering	29
10. Analys	30
11. Slutdiskussion	33
12. Referenslista	38
13. Bilaga 1	41

1. Inledning

Konflikter är någonting som alltid kommer att följa oss i livet. Det är därför viktigt att lära sig behärska dessa, samt veta varför de uppstår och att de utgör en viktig del av livet. Dessa kunskaper läggs redan i förskolan med syfte att lära barn olika strategier och delge dem kunskaper för att hantera de konflikter som uppstår. Förskolans uppdrag är att sträva efter att alla barn utvecklar en förståelse och kunskap till att kunna hantera de konflikter som de möter. Detta innebär också att barnen, med stöd av pedagogerna, utvecklar en förståelse för de skyldigheter och rättigheter som finns. Barnen ska också utveckla en förståelse så att de kan ta ansvar för de gemensamma regler som finns. Pedagogernas förhållningssätt ska bidra till att barnen skapar förståelse för att människors handlande och synpunkter styrs av deras värderingar och attityder. Barnen ska inhämta kunskap om vad respekt för varandra innebär och hur de ska kompromissa samt bearbeta de konflikter som dyker upp (Skolverket, 2010:9).

När vi som författare av studien hör ordet konflikt tänker vi på ordet som någonting negativt. Vi kopplar detta till den inre känslan som framträder hos en när en konflikt uppstår. En konflikt kan utvecklas när olika parter delar olika meningar om någonting. Det kan handla om olika behov, önskingar, attityder eller känslor som framträder hos de inblandade parterna. Vi anser att det är viktigt att man redan i tidig ålder lär barnen att bearbeta och behärska de konflikter som dyker upp på vägen. Grunden till detta är att konflikter uppstår dagligen och i takt med personlig utveckling och åldersutveckling kan konflikterna bli större och svårare vilket kräver mer kunskap av barnen. Vi menar därför att det är viktigt att man tidigt lär barnen om konflikter för att de ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper i takt med sin utveckling. I läroplanen för förskolan, Lpfö98, anges det att arbetet med konflikthantering i förskolan bidrar till att barnen utvecklar en självständighet och lär sig känna tillit till sin egen förmåga samtidigt som de utvecklar sin identitet och lär sig att finna en trygghet i och till den (Skolverket, 2010:9). Vår uppfattning är att konflikter sällan uppmärksammas i tid, vilket gör att de eskalerar. Vår första tanke är om detta beror på att man saknar kunskap och redskap för att förebygga de konflikter som uppstår. Vi funderar också på om det förhållningssätt som man har till konflikter, påverkar hur de utvecklas. Vår uppfattning är att detta påverkar en som person och därigenom skapar den bild som man har av konflikter. Det ligger därför i vårt intresse att genom studien undersöka hur förskollärare inom pedagogikerna traditionell, Reggio Emilia och Montessoriförskola säger att de arbetar med barnens konflikthantering samt hur de säger att deras sätt att arbeta kan vara utvecklande för barnen. Valet att utgå från dessa tre pedagogiker är för att de alla utgår ifrån olika syn gällande barnet och dess utveckling samtidigt som de alla följer samma läroplan, Lpfö98. Vi finner det därför intressant att undersöka om synen på konflikthantering skiljer sig mellan pedagogikerna samt vilka likheter och olikheter som förekommer kring förskollärarnas förhållningssätt till konflikter samt barnens utveckling och lärande. Vår tanke kring uppsatsen är att förmedla kunskaper om olika sätt att hantera konflikter på samt att förskollärarna ska ges möjlighet att föra vidare den eller de strategier som de tycker fungerar bäst i deras verksamhet när det kommer till arbetet med konflikthantering. Denna kunskap kan vara till hjälp för förskollärarstudenter, verksamma förskollärare, barnskötare och vikarier, men kan också bidra med kunskaper till personer utanför yrket.

2. Syfte och problemformulering

Syftet är att undersöka uppfattningarna bland förskollärare i tre olika pedagogiska riktningar om hur deras arbete med barnens konflikthantering går till, samt om de anser att deras sätt att arbeta med konflikter kan vara utvecklande för barnen.

- Hur beskriver förskollärare att de arbetar med barnens konflikthantering i förskolan, utifrån traditionell, Reggio Emilia och Montessori pedagogik?
- Hur ser förskollärarna på konflikthantering i relation till barns utveckling?

3. Tidigare forskning

3.1 Tidigare forskning

Vi som författare av studien har valt att skriva fram denna tidigare forskning för att arbetet med konflikthantering utgår ifrån samspel, kommunikation och lärande. Barnen befinner sig i ständig utveckling av sina färdigheter i att hantera konflikter och därför anser vi det vara viktigt att framhäva pedagogens vikt i det förhållningssätt som hen har till barnen i dessa situationer. Förskolans kvalitet är avgörande för det lärande som sker hos barnet, vilket vår tidigare forskning också kommer att visa på. Vi tycker det är en viktig del att ta upp då alla förskolor ska sträva efter samma läroplansmål och ge alla barn samma möjligheter till utveckling och lärande. En dålig kvalitet på en förskola kan hämma barnen på samma sätt som en bra kvalitet, ger barnen möjligheter till ett livslångt lärande. Detta är någonting som kommer att tas upp i detta kapitel.

Sheridan och Pramling Samuelsson (2013) skriver att i den svenska förskolan bör säkerhet, trevnad och en rik inlärningsmiljö vara av stor vikt. Detta i syfte att främja barnens livslånga lärande och utveckling samt att ge barnen en bra start i livet. Förskolan är en verksamhet där barn lär av och med varandra. Kultti och Pramling (2015) uttrycker att det är i sociala aktiviteter som barn trivs och tycker om att vistas i, där de ges möjlighet för utveckling och lärande. Det är redan vid barnets födsel som utbildning äger rum, det är här man kan lägga en bred grund för barnets liv. Denna grund kan innefatta termer som attityder, lek, värderingar, kreativitet, välbefinnande och lärande. Demokratiska värderingar ska utföras i all verksamhet i förskolan, för att barnet ska skapa en förståelse för de värderingar som samhället vilar på. Författarna har tagit fram forskning som visar på att förskolans kvalitet utgör en skillnad för barns lärande samt påverkar till ett stort urval av känslomässiga, sociala och kognitiva förmågor i barns lärande och utveckling. Broadhead (2009) tar upp att det är viktigt att barn fungerar i sociala sammanhang. Detta gäller såväl i samhället som i förskolan. Författaren uttrycker att barn som har svårt att fungera socialt ofta hamnar i fler konflikter än de barn som har lätt för det och att det därför är viktigt att barn får vara sociala och umgås med andra. Gloeckler och Cassell (2012) skriver att det är genom barns konflikthantering som barnen lär sig att samverka med andra samtidigt som deras sociala kompetens utvecklas.

En studie som Sheridan och Pramling Samuelsson (2013) gjort har baserats på ett perspektiv på pedagogisk kvalitet. Studien består av fyra dimensioner som samverkar med varandra: Samhället, lärandesammanhang, barn och lärare. Grunden till en pedagogisk kvalitet finns i samspelet mellan barn och lärare. Det är i kommunikationen och samspelet i olika pedagogiska processer mellan barn och lärare som den pedagogiska kvaliteten kan ta form. Studien som gjorts visar på att en låg kvalitet i förskolan kan kännetecknas genom begränsad tillgänglighet för barnen och materiella resurser. Det kan även innebära dålig kommunikation och interaktion mellan barn och lärare, att möjligheterna till barns deltagande i och inläring av olika innehåll är få. En god kvalitet visar på motsatsen, inlärningsmiljön är rik på möjligheter för lärande och utmaningar. Barnens deltagande i verksamheten, barnens intressen, erfarenheter och kunskaper läggs även fokus på i förhållande till övergripande mål för förskolan. Studien visar på att förskolor innehar olika grader av kvaliteter vilket innebär att det skapas ojämlika förutsättningar för barns lärande. Forskning om barns lärande och kvaliteten i förskolan har visat på att pedagogers samspelande närvaro är av stor betydelse. För pedagogen innebär detta närvarande samspel att vara *här och nu*, genom att kommunicera, integrera, dela och skapa lärande situationer både på ett fysiskt och känslomässigt sätt. Lärarens professionella förhållningssätt och kompetens påverkar vad barnen lär sig i förskolan. Det är viktigt att vara en del av barnens inlärningsprocesser och

skapa kombinationer av barnens intressen och intentioner för lärande målen i förskolans läroplan. Det är även av stor betydelse att som pedagog vara en god förebild som kommunicerar och förespråkar demokratiska och etiska värderingar som syftar till att inta ett barnperspektiv samt skapa goda förutsättningar för barns utveckling och lärande.

Sheridan och Pramling Samuelsson (2013) har vidare gjort en undersökning kring vad barn kan förstå eller inte förstå i förhållande till barnets omvärld. Syftet har varit att studera olika inlärningsmiljöer, där barn, lärare och lärandeobjekt samverkar med varandra i praktiken. Fokus inom inlärningsmiljön ska ligga i pedagogiska processer, interaktion och kommunikation. Genom detta sätt formas möjligheter att stödja och utmana barns utveckling och lärande, men ger även barnen en möjlighet att delta och påverka i de aktiviteter och processer som sker i förskolans verksamhet. Undersökningen visar på tre olika lärmiljöer, begränsade miljöer, utmanande och lärande miljöer samt förhandlingsbara barncentrerade miljöer. Beroende på hur låg, hög eller god kvaliteten i de olika miljöerna är skapas olika förutsättningar för barns lärande och utveckling. Barn är mycket mer kompetenta än vad vi tidigare trott, men barn är ändå beroende av stöd och omsorg. Barn befinner sig i en fortlöpande utvecklingsprocess som innebär en individuell utvecklingsnivå som tar olika positioner i vardagen. På grund av detta blir det därför av stor betydelse att som pedagog kommunicera, interagera och observera med barnen för att skapa en förståelse för varje barn. Broadhead (2009) tar upp i sin studie att en rik lekmiljö och duktiga pedagoger utgör grunden för barnens sociala gemenskap. Barn som får tillgång till detta hamnar inte lika ofta i konflikter då de genom sin samhörighet med varandra stärker sina vänskapsband. I de tillfällen då barnen ändå hamnar i konflikter skriver författaren fram att de med hjälp av varandra kan lösa dessa tillsammans då de fungerar som grupp. Genom dessa konflikter skapar barnen en starkare relation till varandra.

4. De tre pedagogikerna

4.1 Förklaring av de tre pedagogikerna

Vi kommer i vår studie att ta upp hur man inom tre pedagogiska inriktningar förhåller sig till att arbeta med barnens konflikthantering. I detta avsnitt ges en översiktlig beskrivning av de tre pedagogikerna Reggio Emilia, Montessori och traditionell pedagogik.

4.1.2 Sammanfattning av Reggio Emilia filosofin

Grundaren till filosofin är en man vid namn Loris Malaguzzi. Den uppstod i en norditaliensk stad vid namn Reggio Emilia. Det är under 1900-talets senare decennier som filosofin har blivit känd internationellt. Filosofins syn på barns lärande grundas i generationers tidigare erfarenheter om en önskan att ge barnen något nytt och bättre (Abbott & Nutbrown, 2005:13–15). Synen på barns kunskap och läroprocess handlar om att uppfatta barnet som kompetent, rikt och intelligent men också som samkonstruktör av kunskap. Vidare skriver författarna att barnet är en utforskare som aktivt försöker skapa mening i världen. Pedagogen inom Reggio Emiliafilosofin är inte en person som *överför* kultur och kunskap utan en person som *underlättar* barnets utveckling av kultur och kunskaper, genom att stödja barnen i relationer, ställa frågor, skapa intressanta och intelligenta situationer samt lyssna till och respektera barnet i dess teorier men också ifrågasätta dem. Filosofin lägger stor vikt vid miljön och dokumentationen. Vidare läggs även stor vikt vid ateljén och barns skapande (Moss, 2005:162–163).

Inom Reggio Emilia filosofin arbetar förskolan efter samma pedagogiska grundsyn oavsett barnens ålder. Den traditionella tanken är att träna barnens färdigheter. Inom Reggio Emilia filosofin handlar denna syn om att kunskap skapas i ett samspel mellan barn, vuxna och miljön. Detta arbetssätt är undersökande och upptäckande där barn och vuxna samspelar utan ett konkret mål. Pedagogerna vill stimulera till reflektion och upptäckarglädje. Barngrupperna är indelade åldersvis, detta för att det sägs gynna det pedagogiska arbetet på bästa sätt. Vidare i filosofin läggs det stor vikt på samspel och kommunikation. Det finns en strävan efter att genom dialoger göra barnen medveten om olika föreställningar som kan tänkas påverka det egna handlandet (Jonstoj & Tolgraven, 2001:42–43).

4.1.3 Sammanfattning av Montessori Pedagogiken

Maria Montessori är kvinnan som ligger bakom Montessoripedagogiken. Hon föddes 1870 i staden Chiaravalle som ligger i Italien. De grundläggande idéerna kring pedagogiken grundades på 1900-talet. Den första montessoriförskolan startades 1907 i San Lorenzo i Rom, förskolan kallades för *Casa de Bambini* eller *barnens hus*. Maria Montessori besökte Sverige för första gången år 1950 för att föreläsa om sin pedagogik, tio år senare startas även ett montessoriförbund i Sverige (Hainstock, 1999:19 & 34-41). De grundläggande principerna inom montessoripedagogiken är delaktighet, trygghet och en uppmuntran till att bli självständig. Miljön och materialet anses viktigt och ska med hjälp av pedagogerna handleda och inspirera barnet till att tillägna sig kunskap. Miljön ska utformas så att den lockar barnet till utforskande och utveckling av sitt eget jag. Det ska finnas ett brett utbud av material att tillgå i miljön och det ska vara anpassat till barnens intressen, behov och barnens storlek. Montessoripedagogiken är uppbyggd av vetenskap, intuition, förnuft och att barnet alltid ska sättas i centrum. Pedagogiken utgår ifrån att alla barn behöver känna en trygghet, delaktighet, självständighet samt en lust till att lära. Den kunskaps- och människosyn som ligger till grund för pedagogiken är att följa barnens strävan mot deras lust och läran. Målet med pedagogiken

är att barnet ska ges möjlighet att utveckla en självständighet och ett initiativtagande, vilket anses vara viktigt inom pedagogiken för att lyckas i livet. Montessori strävar efter att visa en respekt och ödmjukhet för barnet, göra barnet delaktig, hjälpa barnet att hitta ro och sin koncentration. Vidare strävan är att barnet ska hitta sitt eget jag och att detta ska få ske i barnets egen takt (Hedlund, 1995:8–10 & 98; Hainstock, 1999:111).

4.1.4 Sammanfattning av traditionell förskola

Friedrich Fröbel var en tysk pedagog som år 1840 startade den första Kindergarten i Tyskland. Pedagogiken inspirerade Sverige under 1890-talet vilket ledde till att Anna Eklund öppnade Sveriges första förskola i Östermalm, Stockholm år 1896. Inom pedagogiken är leken det som är centralt (Vallberg Roth, 2002:32; Larsson, 2011). I övrigt är den traditionella förskolan svår att beskriva. Det finns inga speciella särdrag för pedagogiken och det finns inte heller några speciella material för barnen att använda sig utav som det finns inom Montessoripedagogiken. Den traditionella förskolan är fri från inriktning men kan i den mån som pedagogerna inom verksamheten är öppna för förändring, inspireras av Reggio Emilia filosofin och göra delar av verksamheten synlig utifrån denna pedagogik.

5. Koppling till förskolans läroplan

5.1 Förankring i förskolans läroplan

Vad som är likheten mellan alla de pedagogiska inriktningarna är att de utgår ifrån samma läroplan. Då vår studie riktar sig mot förskolan och de verksamma pedagogerna där, kommer vi att utgå från läroplanen för förskolan, Lpfö98, i syfte att förtydliga vilka mål som ska spegla verksamheterna. Följande skrivs fram i Skolverket (2010:4–12):

Förskolan ska vila på en demokratisk grund vilket innebär att barnen ska lära sig om respekt och utveckla en vidare förståelse för hur de ska förhålla sig när de kommer ut i samhället. Förskolan ska bedrivas i demokratisk form och lägga grunden för barnen när det kommer till att skapa ett intresse och ansvar för vårt samhälle. Förskolan ska präglas av ett etiskt förhållningssätt i verksamheten. Det innebär att det som ska synliggöras i verksamheten är hänsyn till andra människor, omsorg, jämställdhet, rättvisa samt egna och andras rättigheter och skyldigheter. Dessa normer och etiska värden lär sig barn till stor del genom konkreta upplevelser. Det förhållningssätt som vuxna erhåller påverkar barnens respekt och förståelse för de rättigheter och skyldigheter som gäller i samhället. I förskolan lägger barnen grunden för förståelsen av demokrati. De utmanas och utvecklas genom förskolan i syfte att lära sig ta ansvar för sina egna handlingar och vad dessa kan få för konsekvenser. Alla barn inom verksamheten har rättigheten att få uttrycka sina åsikter och tankar vilket då ger dem möjlighet till att påverka sin situation. Arbetslaget behöver då utveckla barnens förståelse för att varje barns åsikter och uppfattningar ska respekteras då de annars kanske inte kommer till uttryck för barnen.

Målet med förskolan är att barnen ska tillägna sig kunskap som utgör kravet för att klara sig i samhället. Denna kunskap innebär att barnen ska kunna samarbeta med varandra, kommunicera samt att söka ny kunskap vilket oftast görs i leken där barnen ges möjlighet att utgå ifrån egna intressen, drivkraft och motivation. Barnen ska också ges möjlighet att träna sin förmåga till att lösa problem. De uppdrag som förskolan ska arbeta utefter är delvis att stärka och uppmuntra barnens inlevelse och medkänsla när det kommer till andra människors situationer. Barnen ska ges möjlighet att utveckla förmågor som omtanke och empati för andra människor samtidigt som de ska utveckla en förståelse för att det kan finnas olika skillnader i människors uppfattningar, och att detta ska respekteras. Behöver barnen reflektera över sina tankar så är en del i förskolans uppdrag att ge barnen stöd i detta.

I förskolans läroplan formuleras att förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar en vilja att hjälpa andra människor, visa hänsyn och leva sig in i andra människors situation. Förskollärares uppdrag blir i detta att uppmärksamma barnen på att människor kan ha olika värderingar och attityder som styr deras handlande eller synpunkter. Förskolläraren måste då finnas där för barnen och lära dem hur man visar respekt för varandra samtidigt som ett stöd i att bearbeta de konflikter och missförstånd som dyker upp, kan behövas. I arbetet med detta strävar också förskolan efter att barnen utvecklar och skapar en tillit till sin egen förmåga samt utvecklar en självständighet till att fungera såväl i grupp som enskilt. Barnen ska också utveckla en kunskap till att kunna hantera de konflikter som dyker upp genom att med ord berätta, uttrycka sina tankar, kommunicera med andra, ställa frågor och argumentera för sin åsikt.

6. Teoretisk anknytning

Samspel och sociala interaktioner mellan människor är viktigt för det lärande som sker. Hur processen av en händelse ser ut och vilka effekter som det i sin tur får, påverkar barns utvecklings- och lärprocesser. Konfliktsituationer kan uppstå av olika orsaker och bidrar oftast till att det sociala samspelet mellan parterna ändras. Genom att parterna har olika önsknings, behov, känslor och attityder, kan konflikter uppstå (Hakvoort & Friberg, 2012:11; Hakvoort, 2012:42). Barn kan genom de konflikter som uppstår ges möjlighet att träna upp olika förmågor som att uttrycka sina egna tankar och känslor, diskutera samt inhämta ny kunskap som bidrar till att kunna behärska nästa konflikt som uppstår. Det finns olika sätt att ta till sig konflikter på och hur man sedan väljer att hantera eller lösa dessa. Beroende på hur situationen som konflikten äger rum i, ser ut, får det styra vilken metod man väljer och tycker är bäst att tillämpa i lösningen av konflikten (Hakvoort & Friberg, 2012:11–18).

Då konflikter utgör en stor del av vardagen är det viktigt att man studerar dem för att samla på sig kunskap om hur de uppstår, varför de uppstår samt hur man kan hantera samt lösa dem. När det kommer till att lära sig att hantera och lösa de konflikter som uppstår är kommunikationen den väsentliga delen i att behärska detta. Hur man väljer att lägga upp arbetet kring konflikten är upp till en själv så länge som man alltså låter kommunikationen stå i fokus (Cahn & Abigail, 2010:9). Konflikter och arbetet med konflikthantering är en viktig del i barnens sociala utveckling. Genom att barnen ges möjlighet att öva på konflikthantering så blir barnen mindre egocentriska. Ytterligare utvecklingsområden för barnen är att de lär sig ta en annan persons tankar, känslor och önskemål i beaktande samtidigt som de får öva på sin samarbetsförmåga. Det finns inte mycket forskning kring hur barnen lär sig konflikter och hur dessa ska hanteras men den forskning som finns visar på att barnen är engagerade i konflikterna och hanteringen av dessa om pedagogen är närvarande och stöttar och hjälper barnen i sin utveckling (Stevahn, Johnson, Johnson, Oberle & Wahl, 2000:772).

6.1 Förklaring av begreppet konflikt

Begreppen konflikt och konflikthantering är två olika begrepp som är viktiga att skilja åt då de har olika innebörd. En konflikt uppstår mellan två eller flera parter och sker oftast i en situation där någon inblandad part strävar efter någonting som den eller de andra inblandade inte är ense om. En konflikt kan handla om att man har olika motsättningar inom ett ämne, att man har olika tankar eller intressen. Det är inte ovanligt att många personer upplever konflikter som jobbiga och svåra, då det genom en konflikt kan skapas flera nya. Konflikter kan istället ses som någonting positivt, då man kan ges möjlighet att växa som person vid de konflikter som uppstår. Konflikter kan ses som viktiga redskap för varje individ när det kommer till individens lärande och utveckling, genom att man lär sig att ta en andra persons tankar och åsikter i beaktande. Ett av förskolans många uppdrag kommer också in i detta när det handlar om att varje barn ska förstå och respektera de likheter och olikheter som kan förekomma i människors uppfattningar (Hakvoort, 2012:29–32; Maltén, 1998:145–146; Skolverket, 2010:4).

6.1.2 Förklaring av begreppet konflikthantering

Inom konflikthantering är det viktigt att lyfta fram skillnaden mellan att hantera och lösa en konflikt som uppstår. Om man inte har vetskap om den skillnad som är mellan dessa begrepp så är de svåra att skilja från varandra. Kortfattat kan man säga att det inte är säkert att alla konflikter går att lösa när de uppstår mellan parter, men alla konflikter går att hantera på ett eller annat sätt. Det är den egna synen på begreppet konflikt som styr hur man väljer att hantera de konflikter som uppstår. Har man en syn kring att konflikter bara är dåligt så

kommer hanteringen kring dessa konflikter att se ut på ett visst sätt, jämfört med om man ser konflikter som något positivt och givande. Ordet konflikthantering tar sin utgångspunkt i att fokus ligger på processen i konflikten och på vilket sätt man arbetar för att ta sig framåt och hantera den, snarare än på ett resultat då detta oftast inte går att förutse (Hakvoort, 2012:33–34).

6.1.3 Förklaring av begreppet kommunikation

Gester, blickar och tal är olika kommunikationsformer som vi använder oss av i sociala situationer. Som deltagare i sociala situationer tolkar vi dessa former och lägger in olika betydelser samt egenskaper i hur människor använder dessa. Detta kallas vanligen för ”kroppsspråk”. Det är samspelet mellan språket, blicken och kroppen som bildar helheten i kommunikationen. Dessa tre kommunikationsformer är avgörande för att kunna skapa en förståelse för vad man kommunicerar kring (Heikkilä, 2006:9–11). För att koppla begreppet kommunikation till konflikter och konflikthantering är det genom kommunikation som vi utvecklar förmågan att kunna hantera olika sociala sammanhang. Det är i interaktion med andra som vi delar våra kunskaper och erfarenheter. Kommunikationen är nödvändig för att möta och hantera konflikter. Det innebär både verbal och icke verbal kommunikation (Säljö, 2000:129–130; Friberg, 2012:87). Pedagogens förhållningssätt till barnens konflikter är avgörande för barnens trivsel i förskolan. Barnet ska vara i fokus och pedagogen ska låta barnen få lösa de konflikter som uppstår på egen hand. Samtidigt ska pedagogen känna till när hen bör ingripa som medlare för att handleda barnen i konflikten (Lind, 1995:130).

6.1.4 Förklaring av begreppen konflikt och lärande

Barnets agerande och inställning till att lära sig påverkas av hur pedagogens förhållningssätt ser ut till barnet. Det handlar om hur pedagogen uppfattar barnet samt interagerar med det. Det förhållningssätt som pedagogen har i sitt arbete kommer att påverka den motivation som barnet har till att lära sig (Pramling Samuelsson & Sheridan, 1999:117). Det är viktigt att pedagogen stöttar barnen i en konflikt och reflekterar tillsammans med dem om situationen som uppstått. Barnen lär sig då hur de ska handla och tänka i en konfliktsituation (Gjems, 2011:142). Förskolan är den verksamhet där grunden för det livslånga lärandet ska läggas. Det innebär att verksamheten behöver vara rolig, utvecklande och lärorik för alla barn som deltar. Förskolan ska uppmuntra och vara öppen för att skilda uppfattningar förs fram samt att varje barn med koppling till detta ska få bilda sig egna uppfattningar och göra egna val utifrån dessa (Skolverket, 2010:6). Genom att koppla barnens lärande till arbetet med konflikter i förskolan så kan ett lärande både ske och utebli beroende på hur man väljer att förhålla sig till de konflikter som uppstår. Om barnen tillsammans med pedagogen får möjlighet att lära sig om konflikthantering kan ett lärande i form av en god kontakt ske med motparten, vidare kan konflikter utveckla barnens personligheter genom de erfarenheter som barnen får i de konflikter som uppstår. Väljer man istället att undvika de konflikter som uppstår och inte lära barnen hur de ska hantera dessa kan möjligheterna till att utveckla kunskap och erfarenheter kring konflikter och hanteringen av dessa försvinna. Konflikten kan samtidigt ta upp barnens energi vilket innebär att barnen behåller konflikten inom sig istället. Det kan då skapa ett avstånd till den personen som konflikten uppstått med. Konflikter kommer uppstå under hela livet och det är därför en nödvändig del i att kunna hantera och lösa dem på ett tillfredställande sätt för alla inblandade parter (Lind, 1995:109–110).

Den kunskap som pedagogen har om konflikthantering bör förmedlas till barnen genom att pedagogen är närvarande i barnens konflikthantering. Barnen ges då möjlighet att lära sig hantera konflikter på rätt sätt genom att lära sig av pedagogen och hans förhållningssätt. På sikt kan barnen lära sig behärska större konflikter och hantera dessa på egen hand vilket medför att barnen ökar sitt självförtroende, får en bättre självkänedom, tilltro till sig själv och sin förmåga (Williams 2006:43; Kostianen 2012:200).

6.2 Sociokulturell teori

Lev Vygotskij är den person som ligger bakom den sociokulturella inriktningen. Den sociokulturella teorin innehåller olika begrepp som bland annat samspel, språk, kommunikation, aktörer och barns perspektiv. Kommunikation är det centrala begreppet inom teorin, vilket vi även kommer att utgå ifrån i denna studie (Claesson, 2007:32–22). Inom den sociokulturella teorin ser man på lärandet som en utveckling av de förmågor som man redan har och kommunikationen utgör då en stor del av detta. Med hjälp av kommunikationen bidrar det till ett utvecklat lärande hos individen, då det används som redskap i praktiska sammanhang när det kommer till att lösa problem och förstå dessa (Jakobsson, 2012:157). Genom att lägga fokus på kommunikation går denna teori att koppla till arbetet med konflikter, då det är genom interaktion med andra som vi utvecklar kunskaper om oss själva men också värderingar, känslor, egna tankar och åsikter (Säljö, 2000:129–130). I samspelet mellan individer utvecklas kunskaper som påverkar de tankar och handlingar man gör. Genom att samspele med andra människor utvecklar individen kunskap om sig själv. Det är först när barnet samspele och integreras med andra som kunskap utvecklas kring vad som händer i olika situationer samt hur detta kan hanteras. Samtalet och reflektionen kring deltagandet i de olika situationerna kan bidra till en förståelse av hur samma situation förklaras och uppfattas av andra deltagare. De erfarenheter, tankar, beteenden samt den kommunikation vi delar med varandra utgör grunden för hur man uppfattar varandra och sin omgivning. Det är i samspel med andra som den sociokulturella teorin belyser att bland annat kommunikationen och de erfarenheter som barnet har och skapar på sin väg, utvecklas (Säljö, 2000:13–67).

När barnet befinner sig i sin utvecklingsprocess kan barnet vara i behov av stöd från en vuxen. Den vuxne ska se till var barnet befinner sig i sin utveckling, att se i vilka situationer barnet klarar sig själv och därifrån fortsätta att stötta barnet mot lärande och utveckling. När pedagogen stöttar barnen på detta sätt kallas det för att man stödjer barnets närmsta utvecklingszon (Dysthe, 2003:51; Dysthe & Igland, 2003:81). När man stödjer barnet inom deras utvecklingszon innebär det att den vuxne uppmuntrar och vägleder barnet. Det är också viktigt att den vuxne reflekterar med barnet kring dess utveckling samt att den som ger stöd kan ses som en förebild för barnet (Dysthe, 2003:51). När den vuxne agerar som stöd för barnet är det viktigt att barnet själv känner att hen bemästrar de färdigheter som utvecklas då barnets lärande och utveckling är beroende av en stöttande omgivning (Hundeide, 2006:35 & 72–73).

Pedagogens handlingar inom den sociokulturella teorin är viktig när man ser till barns utvecklingsprocess. I förskolan utvecklar barnet sina abstrakta kunskaper, dessa kunskaper använder barnet sedan i sina personliga erfarenheter och handlingar. Lärandet sker när barn möter nya situationer, begrepp och insikter och försöker koppla dessa med tidigare handlingar och erfarenheter. Det är här pedagogens stöd utgör en viktig roll, för att det ska ske en framgång i barnets läroprocess är samspelet mellan barnet och pedagogen ytterst viktigt. Med en annan förklaring finns pedagogen där för att ge stöd i barnets lärande i att kunna se kopplingar mellan nya begrepp, situationer och kunskaper med barnets egna erfarenheter (Säljö, 2007:121–126).

Vår uppfattning är att pedagogens förhållningssätt är en viktig del i barns konflikthantering. Utan pedagogens kommunikativa stöd kan inte barnet utveckla kunskaper om hur hen ska handla i konflikter. Barnet behöver erövra kunskaper kring olika strategier för att lösa konflikter vilket barnet inte kan finna utan erfarenheter och kunskaper. Därför utgör pedagogen en stor roll gällande arbetet med att utveckla och ge barn dessa kunskaper. Med koppling till den sociokulturella teorin, har vi klargjort teorins viktiga centrala begrepp som är kommunikation och lärande. Då detta är viktiga redskap att behärska inom konflikthantering, väljer vi därför att bygga vår studie kring denna teori.

7. Konflikthanteringsmodeller

I förskolan arbetar man för att förebygga konflikter med hjälp av olika metoder, teorier eller modeller. På samma sätt arbetar man med de konflikter som redan uppstått. Förskolan är en plats där det dagligen sker konflikter mellan barn och pedagogens förhållningssätt och arbetssätt blir då avgörande för hur dessa konflikter eskalerar. Det finns som tidigare nämnt många olika modeller att ta hjälp av eller utgå ifrån när man ska hantera eller lösa en konflikt. Det kan därför vara bra att man som pedagog har kännedom eller stöd av de modeller som finns att tillgå. Många förskollärare arbetar redan utifrån olika modeller. Vår studie grundar sig delvis på att ta reda på om konflikthanteringsmodeller används för att lösa konflikter inom de olika pedagogikerna. I vår studie har vi därför valt att redogöra för de modeller som vi anser vara användbara och rimliga inom förskolans verksamhet.

7.1 Kompissamtal

Edling (1999:13) skriver att kompissamtal är en modell i arbetet med konflikthantering som man kan börja arbeta med redan i förskolan. Modellen bygger på samtal där en eller två pedagoger leder det. Kompissamtalets innebörd bygger på att ge barnen en modell till att kunna lösa de konflikter som uppstår med hjälp av kommunikation framför tystnad eller bruk av våld. Barnen får träna och utveckla sin förmåga till att lyssna, känna empati och sätta ord på sina egna känslor och tankar. Modellen bygger på att utveckla en förståelse för barnen att de själva får ansvara för sin handling och genom det få en förståelse för vad den orsakat. Det positiva i handlingen betonas starkt och man lägger ingen vikt vid att straffa eller ge barnen skuld för de handlingar som de utfört. Genom att samtala med barnen blir de medvetna om den roll som de haft i samspelet med sina eller sin kompis. Kompissamtalen är en process som man arbetar regelbundet med, med fokus på barnen och att de ska ges möjlighet att utveckla en känslomässig medvetenhet. Samtalen har en förebyggande funktion genom att de förebygger mobbing. Då samtalen sker regelbundet med involverade pedagoger ges samtalen ingen möjlighet att eskalera och övergå i våld eller mobbing.

Kompissamtalet består utav tre rundor:

1. Barnen får delge varandra och pedagogerna om de löst någon konflikt själva under veckan.
2. Barnen får berätta för varandra om någon kompis till dem blivit ledsen genom någon handling som de gjort.
3. Barnen får berätta om de själva hamnat i någon konflikt.

När man ska hålla i dessa samtal kan man utgå ifrån att alla sätter sig ner på golvet i en cirkel så att alla barn och pedagoger kan se och höra varandra. Oavsett om man inom verksamheten väljer att arbeta med fasta kompissamtal en gång i veckan så måste pedagogen också vara beredd på att använda sig av detta samtal direkt när en konflikt uppdragas om detta krävs för situationen. Barn behöver lära sig att hantera och lösa de konflikter som dyker upp på egen hand och syftet med första rundan är därför att uppmuntra barnen till att självständigt försöka göra detta. Viktiga grundregler i samtalet är att barnen inte får nämna namnet på den eller de personer som gjort någonting mot en. De får bara berätta kring den egna rollen de hade i konflikten och vad samt hur det hände. Tanken med detta är att inte peka ut något barn utan att detta barn själv ska känna igen sig och träda fram och delge sin sida av konflikten. En annan regel är att det är frivilligt att träda fram och ta på sig en handling inom konflikten, om man som barn är medveten om att man har gjort någonting fel. Taken med samtalen är som tidigare nämnt inte en modell för att skapa rättvisa bland barnen utan ett stöd i att erbjuda

barnen en möjlighet till konflikthantering. Pedagogernas förhållningssätt till dessa samtal är att ge barnen beröm för att de vågar stå upp för sin handling i konflikten. De kan också dela ut kramar i samma syfte, att barnet vågat stå upp för sin handling gentemot något annat barn. Pedagogen ska visa alla barnen respekt och inte ta något barns parti. Pedagogerna ska också undvika att överföra sina värderingar av konflikten utan istället låta barnen själva få formulera vad som är rätt och fel. Det är viktigt att det i gruppen finns en trygghet och tillit till varandra. Då blir resultaten bättre, då fler barn vågar berätta och stå upp för sina handlingar (Edling, 1999:23–26 & 32).

7.1.2 Nonviolent Communication/Giraffspråket

Weirsöe (2004:15–17 & 21-23) skriver om Nonviolent Communication (NVC) även kallat Giraffspråket som är en kommunikationsmodell som innebär att individer ska förhålla sig genom respekt till varandra i kommunikationen och diskussionen i en konflikt. Kommunikationsmodellen är till för att hjälpa oss individer att ändra vårt sätt att reagera. Det handlar om att synliggöra vad vi ser, vill och känner istället för att styras av våra vanor, det vill säga om hur fel man tycker att den andra parten handlar eller hur man själv bör göra. Syftet med Giraffspråket är inte att ändra på individens beteenden utan att skapa förhållanden mellan individer som grundas på empati och ärlighet. Detta för att alla inblandade parter får sina behov tillfredställda. Det finns inte någon specifik hantering inom modellen, utan hanteringen bör anpassas till situationen och konflikten.

Giraffspråket består av fyra steg som lyder enligt följande:

- Iakttagelse
- Känsla
- Behov
- Begäran

Dessa steg används genom att varje inblandad part får tala om fyra saker om sig själv. För att förtydliga handlar det om att varje part delger vad hen såg, kände, har behov av samt vad hen vill be den andra parten att göra i den fortsatta kommunikationen.

Grunden i giraffspråket är språk- och kommunikationsfärdigheter. Med hjälp av dessa färdigheter stärks förmågan att hålla kontakten med andra individer och bekräfta samt lyssna till deras behov. Detta ska göras även om motparten uttrycker sig aggressivt eller på ett anklagande sätt. I Giraffspråket tar man tid för varandra och lyssnar till vad alla individer har att säga innan man handlar. I modellen är det viktigt att man bemöter alla individer på ett empatiskt sätt. Detta innebär att man intresserar sig både öppet och tydligt för alla inblandade parter men också till sina egna känslor och behov. Målet med användandet av giraffspråket är att uppnå kontakt där vi kan sprida vår medkänsla och respektera alla parter behov. Göthlin och Widstrand (2012:131) förmedlar att fokus i giraffspråket är att assistera pedagoger att med hjälp av attityd och språk stimulera till inre motivation och kontakt. Detta istället för att pedagogen ska behöva straffa, manipulera, kräva, tvinga eller belöna. Modellen hjälper även till att stödja barnen att värdera vad hen själv mår bra av men också vad individer i barnets omgivning mår bra av.

7.1.3 Medling

Lind (2001:5-6) pratar om medling och att det är ett sätt att hantera de konflikter som uppstår och samtidigt förebygga mobbing. Medling kan ses som en process i flera steg där en tredje och opartisk person hjälper de inblandade i konflikten att komma fram till en överenskommelse. Inom medling är det de inblandade parterna som styr sin konflikt och då ansvarar för att hitta lösningar eller hanteringar som passar alla de inblandade. Eftersom medlaren är opartisk i konflikten är det inget utpekande kring vem som har rätt eller fel i konflikten. Medling sker i en process där man har förtroende för varandra genom att man tar hänsyn till både känslor och fakta. Dessa aspekter ramas in genom de två huvudfrågorna i medling nämligen *vad har hänt?* och *hur känner du inför det som har hänt?* Tanken bakom dessa frågor är att de inblandade parterna i konflikten får en möjlighet att framföra sina åsikter framför den lyssnande medlaren. Det kan i sin tur generera att de finner bra hanteringar på konflikten som de sedan förhåller sig till. Det är inte lätt att hitta lösningar eller hanteringar som passar alla parter i konflikten men det går fortfarande att göra det. När lösningar och hanteringar dyker upp känner sig de inblandade parterna delaktiga i dem och kan känna känslan av att vara vinnare. Detta innebär då troligen att lösningen eller hanteringen är hållbar på lång sikt. Författaren tar upp att medling är en metod som passar för alla när det kommer till arbetet med konflikter då den är anpassningsbar till alla människor och situationer så att det kommer något positivt ur det för alla medverkande parter. Konflikter kommer att följa oss i livet och genom att lära sig medlingsprocessen utvecklar man också nya kunskaper för livet. Det bidrar i sin tur till att erfarenheten man har av konflikter blir positiv, vilket då skapar möjlighet till mognad och utveckling. När man medverkar i medlingsprocessen gäller det att se utvecklingen framåt och inte bara i nuet. Det sker inte bara en lösning eller hantering av den aktuella konflikten utan de bär också med sig en kunskap om hur de ska behärska de framtida konflikterna som uppstår på ett mer positivt sätt.

Genom medling ges barn möjlighet att utveckla förmågor och färdigheter inom konflikthantering. Barnen blir medvetna om andras känslor. Medling ger barnen en möjlighet att utvecklas i sin konflikthantering för att på sikt klara av att lösa sina egna konflikter. Tidigare forskning visar hur barns lärande och utveckling utvecklas genom medling. Chen (2003) har gjort en studie av 322 observerade konflikter. Hon uttrycker att barn genom en konflikt lär sig att samarbeta med andra, vilket hon prövar genom de 322 observerade konflikterna. Resultatet som hon då kommit fram till visar att vissa barn i åldrarna 2-5 år är kapabla att lösa sina konflikter själva, men långt ifrån alla. I studien framkom det också att pedagogen i 20-49% av tillfällena går in i konflikten och avbryter eller medlar utan att först se till barnets behov och önsningar. Dessa siffror grundas på de 322 gjorda observationerna och innefattar då att pedagogen gått in i barnens konflikter mellan ca 64-158 gånger av de observerade konflikterna. Författaren tar också upp i sin studie att en effektiv konflikthantering måste ta sin grund i att kunna ta andras åsikter i beaktning.

7.2 Förebyggande arbete av konflikter

Arbetet med konflikter bör ta sin grund i att arbeta aktivt med att förebygga dem. Det kan vara svårt att definiera vad förebygga bör innebära för att motverka konflikter, då det är omöjligt att förebygga konflikter helt och hållet. Det finns dock aktiviteter som kan vara betydelsefulla för det förebyggande arbetet. Dessa aktiviteter kan innebära en demokratisk struktur samt ett engagerat läroplans- och värdegrundsarbete (Palm, 2010:20).

Brodal och Nilsson (1999:14 & 21) skriver att vi människor har en strävan efter balans. När vi människor hamnar i en konflikt innebär det att vi är i obalans i det sociala livet. Detta beror oftast på att det blivit ett missförstånd i kommunikationen mellan två parter, därför är

kommunikationen viktig. Ett empatiskt förhållningsätt är viktigt. En modell som arbetar med det empatiska förhållningssättet är *emotionell intelligens* (EQ). I denna modell är pedagogen modell för hur kommunikationen i förhållningssättet ser ut. För pedagogen handlar det om att hitta sig själv och förstå sig själv, för att i sin tur kunna förstå barnen samt för att kunna föra vidare förhållningssättet till barnen. Det handlar även om hur vi använder vårt kroppsspråk, hur vi använder och visar med kroppen måste stämma överens med det vi säger. EQ innehåller fem olika aspekter nämligen empati, självkänedom, konflikthantering, ansvar och kommunikation. Olika övningar kan bidra till att barn stärker dessa förmågor. Exempel på dessa är massage, sagor och rita. Av *massage* aktiveras ett hormon som kallas för oxytocin, detta hormon påverkar kroppen på flera sätt, bland annat varvar du ner och blir lugn, mindre aggressiv och mindre orolig. Det finns ett talesätt som säger att *den man masserar slår man inte*. Genom *sagor* ges barn möjlighet att förstå sig på karaktärers olika känslor. För att utveckla sagan och stärka barnens förmågor ytterligare kan barnen få *rita* hur dem själva känner sig (Weirsöe, 2004:100–102).

Som tidigare nämnt är kompissamtal, giraffspråk och medling olika konflikthanteringsmodeller som också syftar till att förebygga konflikter. I alla modellerna är kommunikationen central. Barnen får lära sig hur de ska bemöta sina kompisar och hur de ska hantera samtalen sinsemellan. Genom kommunikationen lär sig barnen även hur de kan förhålla sig till varandra för att visa respekt och få respekt.

8. Metod

8.1 Metodiska överväganden

För att undersöka hur förskollärare beskriver att deras arbete med barnens konflikthantering går till, samt om deras sätt att arbeta kan vara utvecklande för barnen har vi valt att genomföra intervjuer. Våra intervjufrågor har varit vår utgångspunkt i undersökningen, se bilaga 1. Vi har valt att intervjua förskollärare som arbetar inom olika pedagogiska inriktningar. Detta för att undersöka hur de ser på ämnet konflikthantering samt vilka skillnader och likheter som finns inom de olika verksamheterna.

Den metod som vi valt för genomförandet har varit en undersökning som bygger på en kvalitativ metod med intervjuer som därefter transkriberats och analyserats. Samtalsintervju är exempel på vad som är kvalitativ data. Den kvalitativa metoden är en bra metod att använda sig utav när man söker efter resultat där personers erfarenheter, upplevelser, uppfattningar och handlingar speglas. En kvalitativ metod ger en möjlighet att i studien gå in på djupet vilket innebär att man inom ett ämne erhåller smal men djupare kunskap (Ahrne & Svensson, 2011:12; Hjerm & Lindgren, 2010:21). Vår utgångspunkt har varit samtalsintervjuer och ljudupptagning, då vi känner att detta är tillvägagångssätt som passat för vår studie. De kompletterar varandra då samtalen ger en flexibilitet till intervjun. Ljudupptagningens komplement till samtalen blir en möjlighet att med hjälp av noggrann och fullständigt insamlad information kunna skriva fram hela intervjun i text. Detta kallas för transkribering (Björndal, 2009:86). Varför vi valde intervjuer framför enkätundersökning är delvis för att möta den som du söker information av ansikte mot ansikte. Intervjuer ger större möjligheter till diskussion gentemot enkäter. Fördelen med att intervjua är att man är närvarande och kan styra frågorna mot det som man söker svar på samtidigt som man också kan begränsa den som blir intervjuad. Vid enkäter finns inte intervjuaren till hands och kan besvara eventuella frågor eller rätta till missförstånd. Det går inte heller att vidareutveckla svaren som ges om detta skulle behövas. Vi fann det också problematiskt hur vi skulle lägga upp svarsalternativen i en enkät utifrån de frågor som vi vill undersöka. Enkäter tar längre tid att förbereda, genomföra och sammanställa. Detta skiljer sig inte från samtalsintervjuer men mycket av problematiken försvinner genom att intervjuaren finns tillhands (Björndal, 2005:98–104).

Då vår studie bygger på en intervjustudie får vi se till de svar vi får som tillförlitliga. Vi menar att vi får utgå ifrån att informanternas ord stämmer överens med hur de säger att de arbetar då vi inte i vår studie valt att göra observationer där vi ser att detta också tillämpas i praktiken. Vi har inte observerat hur förskollärarna förhåller sig till barnens konflikter och kan därför inte veta hur medvetna förskollärarna är om sitt förhållningssätt till arbetet med barns konflikter. Ibland är man skicklig på något men har svårt att sätta ord på det på samma sätt som man kan ha lätt att sätta ord på något i tron om att man är medveten om sitt förhållningssätt till barnen, vilket vid en observation kan visa sig inte alls stämma. Om vi istället hade gjort en observationsstudie hade resultatet kanske sett annorlunda ut då förskollärarna blir medvetna om hur de arbetar samtidigt som den observerade förskolläraren tänker sig för i situationen när det kommer till förhållningssättet som hen har. Då vi inte ville undersöka hur och vad förskollärarna gör utan istället hur de säger att de förhåller sig till barnens konflikthantering var intervjuer en bra metod att använda sig av.

8.1.2 Urval

Vår studie är uppbyggd på sex stycken intervjuer. De medverkande är alla verksamma förskollärare inom olika pedagogiker och med olika yrkeserfarenheter. Målet med detta är för att se vilka skillnader och likheter det finns i hur informanterna säger att de arbetar med barnens konflikthantering, samt på vilket sätt de menar att barnen utvecklas och lär sig av deras arbete. Intervjupersonerna är verksamma i olika stadsdelar och inom olika pedagogiker. När vi ser till urvalet av de personer vi valt att intervjua har vi valt att vända oss till utbildade förskollärare. Vår tanke bakom detta är att för att vi själva utbildar oss till det och har till större del samma grundtanke. Vi ser det därför intressant att se hur deras tankar är kring ämnet konflikthantering och om vi kan lära oss något nytt. Varför vi valt att rikta in oss mot dessa tre pedagogiker är för att vi under vår utbildning stött på pedagogikerna men inte getts möjlighet till att vidga vår kunskap kring Reggio Emiliafilosofin och Montessoripedagogiken. Vi tyckte därför det var intressant att undersöka dessa mer ingående och med koppling till konflikthantering för att ämnet alltid intresserat oss och vi känner att vi genom vår utbildning inte har fått en tillräcklig utbildning i konflikthantering. Samtidigt tyckte vi att det skulle vara spännande att utifrån olika pedagogiker få en möjlighet att se hur man arbetar med ett så viktigt ämne som konflikthantering då vår utbildning riktar sig mot den traditionella förskolan.

Då vi känner att vi genom vår utbildning inte fått tillräckligt med utbildning inom konflikthantering är vi också nyfikna på hur många av de verksamma förskollärarna som gått en utbildning inom konflikthantering. Lärarförbundet (2014) tar upp att det är många som önskat en utbildning i konflikthantering under sin utbildning då den kan bidra med nya tankar, idéer och kunskap i arbetet med barnens konflikter. Våra intervjufrågor uppfattades som tankeställare hos vissa av intervjupersonerna och vi fick ofta höra att det var bra och intressanta frågor att reflektera över. Det fanns ett önskemål att intervjufrågorna skulle skickas ut i förväg som en förberedelse inför intervjun. Detta valde vi att inte göra då vårt mål med frågorna var att få fram så ärliga och spontana svar som möjligt från de intervjuade förskollärarna.

Nedan följer en beskrivning av de förskollärare som medverkat i intervjuerna:

- Anders. *Utbildning*: Förskollärare och snart färdig Reggio Emilia pedagog. *Inriktning*: Reggio Emilia förskola.
- Alma. *Utbildning*: Förskollärare. *Inriktning*: Reggio Emilia förskola.
- Johanna. *Utbildning*: Förskollärare och Montessorilärare. *Inriktning*: Montessori förskola.
- Ebba. *Utbildning*: Förskollärare och Montessorilärare. *Inriktning*: Montessori förskola.
- Yvonne. *Utbildning*: Förskollärare. *Inriktning*: Traditionell förskola.
- Elisabeth. *Utbildning*: Förskollärare. *Inriktning*: Traditionell förskola.

8.1.3 Litteratursökning

Den första forskningen vi tog fram är skriven av Chen (2003). För att hitta denna forskning sökte vi på sökorden: children, conflict, learning och preschool. Andra forskningen som togs fram är Kultti och Pramling (2015) författare av. Sökorden vi använde för att få fram denna forskning är: learning, sociocultural theory, preschool och communication. För att få fram den tredje forskningen kring vårt valda ämne använde vi oss av sökord som: preschool, learning, communication och pedagogy. Denna forskning är skriven av Sheridan och Pramling Samuelsson (2013).

När vi sökte på dessa sökord fick vi fram en del forskning som inte var relevant för vår studie. För att sortera ut den forskning som skulle kunna vara relevant för vår studie, valde vi ut den forskning vars titel intresserade oss. När detta gjorts läste vi igenom de summeringar av forskningarna som går att finna genom databasen och gjorde därefter en ny sortering. Den forskning som nu var kvar läste vi igenom mer noggrant. Fann vi någon forskning intressant och användbar för vår studie sammanfattade vi denna och skrev in den i vår studie.

Vidare har vi använt oss av en hemsida som heter uppsatser.se där studier gjorts av andra studenter. Där fann vi en studie vid namn Konfliktanstrategier i förskolan: En studie om förskollärares hantering av konflikter i den fria leken. Arbetet är skrivet av Linda Andersson och Carolina Svensson år 2014. I denna studie fick vi fram ytterligare två undersökningar som berörde vårt valda ämne. För att hitta dessa artiklar gick vi in i databasen som vi tidigare använt och sökte på författarna av artiklarna. Den första forskningen är skriven av Gloeckler och Cassel (2012) och den andra är skriven av Broadhead (2009).

Övrig litteratur som vi använt oss utan i studien går att återfinna i vår referenslista.

8.1.4 Tillvägagångssätt

Vi tog kontakt med förskollärarna genom telefonsamtal. Över telefon presenterade vi oss och förklarade anledningen till vår kontakt med dem. Vidare redogjorde vi kortfattat kring vårt examensarbete och frågade om intresse fanns att träffa oss för en intervju kring hur de arbetar med konfliktanstrategier. Alla förskollärare vi kontaktade via telefon ville samtliga delta i intervjun. Vi ansåg att intervjuerna tog längre tid än vad vi kunnat förutse, men detta gav oss också väldigt grundliga svar utan att intervjun svävade iväg. Därför såg vi intervjuerna som mycket givande. Vår uppfattning av intervjupersonerna är att de verkade uppskatta vårt besök och våra intervjufrågor. Frågorna verkade uppmuntra informanterna till reflektion kring sitt eget förhållningssätt gentemot barnens konfliktanstrategier.

De intervjuer vi genomfört har i huvudsak byggts på muntlig kommunikation, vilket också kallas samtalsintervjuer. Informanterna har intervjuats på sina arbetsplatser efter avtalad tid. En av förskollärarna har intervjuats via mail, då det inte fanns tid att träffas och förskolläraren gärna ville medverka. Vi skickade därför över frågeformuläret till förskollärarens mail där vi också bifogade våra kontakuppgifter vid vidare frågor eller funderingar. Under varje intervjutillfälle har vi båda två varit medverkande. I samband med intervjun ställde vi frågan om möjlighet fanns att med hjälp av ljudupptagning få spela in intervjun. Detta godkändes av alla medverkande förskollärare. Ljudupptagningens syfte var att underlätta vårt arbete genom att ingen information förbises. Detta möjliggjorde att vi kunde lyssna igenom intervjuerna i lugn och ro för att vidare kunna analysera svaren. Björndal (2009:72) skriver fram att ljudupptagning som ett komplement till samtalsintervjuer är en bra metod. Författaren tar upp

att ljudupptagning är ett stöd till ens minne, vilket innebär att bortglömda svar inte fylls ut med påhittad information då samtalet är arkiverat.

8.1.5 Bearbetning av data

Våra intervjuer var som tidigare nämnt inspelade och dessa ville vi transkribera. Efter varje intervju satt vi sedan och avlyssnade intervjun och transkriberade dessa till pappersform. Vid en transkribering behöver man först bestämma sig för hur noggrant de insamlade materialet ska transkriberas. Att transkribera och analysera material tar lång tid, därför bör man i förhand bestämma sig för vad det centrala i intervjun är, som man vill synliggöra (Björndal, 2009:87). När vi transkriberade vårt material lyssnade vi först igenom vad informanterna delgivit oss för svar. Därefter plockade vi ut de delar som var av betydelse för vår studie och för våra frågeformuleringar för att sedan vidare kunna analysera de svar vi fått fram.

Inför resultatredovisningen har vi använt oss utav vår bearbetade datainsamling. Vi har skrivit fram de variationer och mönster som vi funnit utifrån vårt transkriberade material. Därefter har vi vävt in dessa svar i resultatet med hjälp av underrubriker som motsvarar varje intervjufråga. Detta har vi gjort då Stukat (2005:135) menar att det kan vara ett bra tillvägagångssätt när databearbetningen är gjord. Vidare tar författaren upp att det inte finns några fasta regler för hur det kvalitativa resultatet ska redovisas. Detta kan göras genom att först redovisa resultatet på problemformuleringarna för att sedan avsluta resultatet med en mer tolkande och analyserande del. Vi har i vår resultatdel valt att använda oss av detta tillvägagångssätt även om man också med fördel skulle kunna integrera dessa.

8.1.6 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Kvale och Brinkmann (2009:263–264) tar upp att reliabilitet är viktigt för forskningsresultatet. Det innebär att resultatet av den gjorda studien ska kunna återges av andra forskare vid en annan tidpunkt. Validitet innebär att metoden som används mäter det man vill mäta. Resultatet ska vara giltigt, välgrundat, riktigt och bygga på sanningen.

Vi är medvetna om att det i resultatet är lätt att omedvetet uttrycka sina egna tolkningar, vilket då kan ifrågasätta pålitligheten av studien. Vår strävan har därför varit att ha ett professionellt förhållningssätt och vara så objektiva som möjligt. Då vi båda två varit närvarande vid samtliga intervjuer har vi *uppfattat* att det svar vi fått från intervjupersonerna varit uppriktiga, tillförlitliga och ärliga svar. Bakgrunden till detta kan vara att alla förskollärare vi intervjuat innehar samma utbildning i grund och botten, samt innehar erfarenhet av förskolan då alla är verksamma pedagoger. Vi ser det även viktigt att poängtera att studiens resultat inte behöver vara generell för hur alla pedagogiska inriktningar arbetar, då vi enbart valt att rikta in oss på ett mindre urval. Reliabiliteten för studien förstärks också av att intervjuerna är inspelade via ljudupptagning. Det är dock svårt att säga att validiteten för studien förstärks genom ljudupptagningen, då informanten kan vara skicklig på något utan att ha satt ord på det. Vi menar inte heller att den försämras, men att man måste ha i beaktning att vissa informanter ger mer uttömmande och fylliga svar medan andra kan ha svårare att formulera sig.

Om man ska se till reliabiliteten i vår intervjustudie så har alla intervjuer med förskollärarna spelats in med hjälp av ljudupptagning där vi båda som författare av studien spelat in samtalen. Det innebär att det finns två uppsättningar av intervjuerna som båda innehåller samma information. Trots att vi ringde till förskollärarna för att be om en intervju rörande konflikthantering är det ändå inte säkert att de hunnit tänka på hur de ser på konflikter och konflikthantering. Det kan eventuellt innebära att de svar vi fått inte är helt genomtänkta och att de uppfattningar som informanterna har av konflikter och dess hantering inte är

motsägelsefria. Grunden till detta skulle kunna ligga i att det kan råda en viss blygsamhet, tveksamhet eller att förskollärarna känner sig generade i situationen kring att vi ställer frågor om konflikthantering, som vi förväntar oss att de har genomtänkta svar på. Andra tankar kan vara att förskollärarna ofta uttrycker sig motstridigt kring ett ämne fast de kanske har andra tankar eller åsikter än de som framförs.

Validiteten i vår intervjustudie grundar sig på valet att undersöka förskolläraarnas synsätt på konflikter och dess hantering framför vad de faktiskt gör tillsammans med barnen i en konfliktsituation. Det är ändå inte med säkerhet som man kan veta att deras redogörelse kring deras synsätt går hand i hand med hur de faktiskt agerar i praktiken. De olika pedagogiska inriktningarna kan ha en påverkan på pedagogernas synsätt av konflikter utan att de är medvetna om det själva. Vi har utgått ifrån intervjuer där vi ställt frågor till respondenterna med förväntan om att de är medvetna om sambandet mellan deras pedagogiska inriktning och det förhållningssätt som de har till konflikter. Detta är samband som intervjupersonerna kanske inte ens reflekterat över.

Om man ska se till generaliserbarheten i vår studie så är denna svag. Denna slutsats gör vi genom att vi i vår studie enbart intervjuat sex verksamma förskollärare på grund av brist på resurser och tid (två inom varje pedagogik). Vi kan därför inte dra slutsatser för vad som gäller generellt för de olika pedagogikerna och förhållningssättet till arbetet där.

8.1.7 Svagheter och brister i studien

Då vi saknat tid för att genomföra en studie som belyser både hur förskollärare beskriver att de arbetar med konflikthantering samt hur de utför arbetet i praktiken och enbart genomfört det första alternativet så har vi fått ett stort bortfall av hur verkligheten av informanternas arbete ser ut. Detta ger ändå inte en skev bild av vårt resultat i studien, då vi enbart undersökt hur förskollärare beskriver att de arbetar. Det vi inte kan förlita oss på är dock om verkligheten stämmer överens med det som informanterna förmedlar. Vi är även medvetna om att vår närvaro i intervjuerna och informanternas vetskap om att deras beskrivningar framförs i en studie, kan påverka hur de väljer att besvara frågorna. Detta är en brist som kan bli i resultatet. En person kan ha ett förhållningssätt i praktiken som de har svårt att beskriva verbalt.

Vi är även medvetna om att eventuella missförstånd vid intervjuer kan uppstå även om vi som forskare av studien försökt att motverka detta. Vi tror att det handlar om hur vi människor tolkar varandra och vad vi har för tidigare erfarenheter. I våra samtalsintervjuer har vi försökt att utföra ett öppet samtal där frågor ställts för att förtydliga det som informanten vill förmedla, samtidigt som alla intervjuer spelats in, vilket medför att vi som forskare av studien kan lyssna på materialet flera gånger.

8.1.8 Etiska spörsmål

Larsson (2005:9) skriver att det är viktigt att en vetenskaplig studie visar en god etik. Huruvida de medverkande i studien ska vara anonyma är en bedömningsfråga. Det handlar om att fråga de medverkande i studien om de vill vara anonyma samt lyssna på deras önsknings. Genom att tänka på detta i ett metodiskt genomförande visar studien på en god kvalitet. Stukat (2005:131–132) tar upp etiska aspekter att ha i beaktning vid intervjuer. Han skriver fram att den som intervjuar ska vara tydlig med att presentera sig för de parter som ska bli intervjuade. Vidare ska man berätta att man är student, vid vilken skola samt program man läser. Författaren tar också upp att det är viktigt att tala om varför man ska intervjuas

förskollärarna, hur det ska gå till samt vilket ämne det handlar om. Det är även viktigt att informera de berörda parterna att valet att delta i intervjun är frivillig. Det innebär att dem när som helst kan avbryta intervjun eller lämna frågor obesvarade. Andra viktiga aspekter att delge är att förskollärarna är anonyma i sina svar om dem inte önskar annat, samt att namnet på förskolan aldrig skrivs fram.

Vetenskapsrådet (2011) skriver om fyra huvudkrav som ska följas under ett forskningsarbete. Dessa har vi utgått från och lyder enligt följande:

1. *Informationskravet* – Detta innebär att vi som forskaren ska informera de berörda informanterna om undersökningens syfte. Vi ringde till de olika förskolorna och presenterade oss. Vi talade om syftet med vårt samtal och vilka vi var samt att vi ville komma ut och besöka en förskollärare för en samtalsintervju.
2. *Samtyckeskravet* – Detta innebär att de medverkande i undersökningen själva bestämmer över sitt deltagande i studien. När vi hade fått kontakt med de verksamma förskollärarna och berättat vårt syfte och vår bakgrund med samtalet så fick de själva bestämma om de ville medverka i en intervju. Alla förskollärare som vi kontaktade ville ställa upp på detta.
3. *Konfidentialitetskravet* – Detta innebär att de personer som medverkat i undersökningen och dess uppgifter ska ges konfidentialitet samt att personliga uppgifter ska skyddas från obehöriga. Vid mötet med förskollärarna informerade vi de om att deras namn kommer att vara fingerade i studien samt att förskolans namn inte kommer att avslöjas. Vi frågade även informanterna om det fanns uppgifter som de delgivit oss som de inte vill att vi röjer i vår studie.
4. *Nyttjadekrav* – Detta innebär att den enskilda individens uppgifter enbart får användas i forskningssyfte. Under intervjun delgav vi informanterna information om att de uppgifter som vi får fram enbart kommer att behandlas mellan oss som författare och att uppgifterna enbart kommer att användas i studien, om det inte finns särskild information som vi inte får lov att röja.

8.1.9 Utvärdering av studien

Någonting som vi tycker har gått bra med studien är de gjorda intervjuerna med förskollärarna då vi känner att vi fått ut bra och uttömmande svar av alla medverkande informanter. Frågorna verkade skapa egna tankar kring förskollärarnas förhållningssätt till barnen och det framkom också att de inte alltid tänkt så ingående kring de frågor som vi ställde. Vi känner att valet av metod var rätt utgångspunkt för vår studie då vi ville ta reda på hur förskollärare beskriver hur de arbetar med barns konflikthantering i förskolan. Det finns alltid saker man kan bära mig sig i framtiden för att göra det ännu bättre och om vi fått möjlighet att göra om vår studie så hade det varit spännande att kombinera valet av intervjuer med observationer. Detta för att säkerställa att de svar man får fram från informanterna stämmer men också för att kunna se sammanhanget mellan hur förskollärare beskriver att de arbetar med barns konflikthantering och hur de arbetar i praktiken. Då vi inte gjort observationer i vår studie kan vi därför inte uttala oss om hur de faktiskt arbetar utan får utgå från att deras beskrivningar av hur de arbetar stämmer överens med hur det ser ut i praktiken. För att kunna se detta resultat hade vi behövt observera barns konflikter i förskolan där förskollärarna tar en roll i konflikten. För detta arbete hade vi behövt såväl mer tid som resurser.

Genom att använda oss av ljudupptagning i samband med intervjuerna var de lättåtkomliga för oss även i efterhand när vi kände att vi behövde gå tillbaka till intervjuerna för att vidareutveckla våra svar. Det var problematiskt när det kom till transkriberingen av intervjuerna då detta tog väldigt långt tid och vi inte hade satt av tillräckligt med tid för detta i vår skrivprocess. Även fast svaren vi fick från informanterna var tydliga och uttömmande blev svaren längre än vad vi hade trott och därför också bearbetningen av dessa. Vi känner ändå att trots den tid som bearbetningen och transkriberingen tagit så fick vi ut väldigt bra och tydlig information. Vi hade därför inte valt ett annat tillvägagångssätt då detta fungerat väldigt bra för oss. Det har inför resultatet varit lätt att återfinna informanternas svar och vad som har varit den centrala informationen i varje intervju.

9. Resultatredovisning

9.1 Introduktion

Nedanstående resultat är en sammanställning av de gjorda intervjuerna i vår studie. Innehållet tar sin utgångspunkt i våra problemformuleringar och i studiens syfte. Utifrån våra problemformuleringar har vi valt att göra underrubriker där vi tydliggör och redovisar resultatet på våra frågor. Vi disponerar innehållet genom att skriva fram svaret på våra frågor i studien utan kopplingar till litteratur. I slutet av resultatdelen följer en analysdel där vi gör vår koppling till den sociokulturella teorin och övrig litteratur. Vi kommer att fokusera mer tydligt på att knyta an resultatet med litteraturen i diskussionsdelen. Där kommer vi också lyfta fram och överväga vilka didaktiska konsekvenser undersökningens resultat kan få för olika verksamheter.

9.1.2 I vilket sammanhang konflikter uppstår

”Den typen av konflikter som uppstår här liknar nog säkert de flesta andra förskolor. Det kan vara till exempel att barnen inte kommer överens i en lek eller kring ett material.”

– Alma

Resultatet visade att intervjupersonerna var ense om i vilka situationer konflikter vanligen uppstår. Samtliga intervjupersoner sa att det är i leken som de oftast framträder. Johanna som är verksam förskollärare på en Montessoriförskola säger att konflikter vanligen uppstår mellan barnen då de drar och sliter i varandras leksaker. Johanna säger att det beror på att det inte finns tillräckligt med leksaker för barnen, då Montessorimaterialet bara finns i ett ex av varje. Ebba är en annan förskollärare på en Montessoriförskola och anser att de snarare har diskussioner framför konflikter men att det fortfarande kan uppstå konflikter på förskolan. Hon menar i sin tur att barnen har accepterat det faktum att Montessorimaterialet bara finns i ett exemplar av varje och att det är tack vare de verktyg som de arbetar utefter som barnen accepterar detta. Vidare berättade alla de intervjuade informanterna utom Ebba att konflikter oftast uppstår kring de material eller leksaker som finns på förskolan.

Anders arbetar inom Reggio Emiliafilosofin. Han anser att konflikter kan uppstå då barnen har olika tankar eller regler inom leken. Elisabeth och Yvonne som båda arbetar inom traditionell förskola, vill tydligt poängtera att konflikter kan uppstå lite var som helst under dagen. Konflikterna behöver inte enbart ske i leken utan kan också ske i andra situationer.

9.1.3 Förskollärares förhållningssätt till barns konflikthantering

”Jag brukar alltid gå fram och prata med barnen och fråga vad var det som hände. .. / .. Så får du berätta först och så får du berätta sen och då får jag en bild över av vad som har hänt. .. / .. Jag tror att det är jätteviktigt att få höra barnen och då stannar de upp oh då blir de såhär eftertänksamma och tänker själva.”

– Johanna

Vi ställde frågan hur förskollärares förhållningssätt ser ut i arbetet med barnens konflikthantering. I resultatet framkom det att förhållningssättet till barnen är relativt lika men upplägget av arbetet med barns konflikthantering ser olika ut mellan de olika verksamheterna och pedagogikerna.

Alla de intervjuade informanterna menar att det är viktigt att man lyssnar på och pratar med barnen när det uppstår en konflikt. Ibland behöver även barnen hjälp via medling eller stöttning av en vuxen för att klara av konflikten. Johanna, Alma, Elisabeth & Ebba är de

förskollärare som aktivt och regelbundet arbetar med att medla eller stötta barnen i sina konflikter. Yvonne värdesätter barnens egen förmåga till att kunna lösa de konflikter som uppstår på egen hand. Hon går därför bara in och medlar eller stöttar barnen i de drastiska konflikter som uppstår mellan barnen. Anders berättar att han varken stöttar eller medlar i barnens konflikter då han varken tar en roll eller ställning i eller till konflikten. Han vill att barnen löser sina konflikter på egen hand och tar lärdom av dessa. Då majoriteten av förskollärarna stöttar och medlar mellan barnen i konflikter som uppstår, menar de samtidigt att barnen behöver lära sig att lösa de konflikter som uppstår på egen hand.

9.1.4 Arbetet med att förebygga barns konflikter

”Det är alltid det hur vi förhåller oss mot varandra. Det är någonting som vi försöker förmedla, att vi löser et genom att prata med varandra. Då vet de att det inte är okej att göra vissa saker, det lär de sig på vägen. På så sätt förebygger vi ju konflikter.”

– Anders

För att förebygga barnens konflikter arbetar alla pedagoger utom Anders med temaarbeten (Snick & Snack och Rede) eller med samtalsövningar, kompisböcker och samtal. Fokus i de olika arbetsätten syftar till att förmedla hur man är mot varandra och förhåller sig i en konflikt. I temaarbetet med Snick & Snack utgår man ifrån en bok som man läser för barnen. Utifrån denna bok kan man sedan dramatisera sagan där barnen tar de olika karaktärernas roller i syfte att träna sin konflikthantering. Arbetet med Snick & Snack syftar till att lära sig hur man är en bra kompis. Rede är ett temaarbete som syftar till att ge kunskap om hur man är mot varandra. I temaarbetet utgår man ifrån djur och hur man är mot dessa för att sedan koppla detta till hur man är mot sina kompisar.

Anders säger att förhållningssättet är det som är viktigt i det förebyggande arbetet. I förskolan där Anders är verksam är giraffspråket en modell som används. Giraffspråket syftar till att allas olika åsikter räknas, empati för varandras känslor och åsikter ska värdesättas. Man ska även förhålla sig till varandra på ett bra sätt.

9.1.5 Den egna erfarenhetens påverkan i arbetet med barns konflikthantering

”Har man jobbat i många år så är det klart att man har erfarenheter med sig som hjälper till, men samtidigt känner jag att man inte får vara rädd för att ta in hjälp om det skulle behövas. .. / .. Även om man har massa erfarenhet så kan det bli stopp för en ibland.”

– Yvonne

Vid intervjutillfället ställde vi frågan om intervjupersonerna tror att deras erfarenheter av konflikter ger någon påverkan i det förhållningssätt som de sedan har till barnens konflikter. Yvonne, Ebba och Elisabeth tror att det påverkar förhållningssättet men de har olika tankar kring hur det påverkar. Yvonne sa att det hjälper till om man har många års erfarenhet inom yrket. Samtidigt menar hon att mängden erfarenhet inte behöver spela någon roll, då det ibland även för en erfaren förskollärare kan ta stopp i hur man hanterar barnens konflikter. Vidare behöver man vara öppen för att ta in hjälp och vara mottaglig för den om det behövs. Ebba delgav oss informationen kring att man använder sig av och utvecklar de erfarenheter som man har. Hon berättade att hon har med sig en grund som hon hela tiden prövar. Genom detta ser hon vad som fungerar och inte fungerar i olika situationer, utifrån sina erfarenheter av konflikter. Elisabeth berättade att man måste lägga undan sina personliga sätt att lösa konflikter på. Hon menar att det är viktigt att vara professionell i sitt yrke.

Anders och Johanna säger att det inte påverkar förhållningssättet. Anders påpekar att det inte gör det då han inte är en del av konflikten. Han berättar att barnen är de som är delaktiga i konflikten. Johanna säger att oavsett hur konflikten ser ut så måste man tänka på att den är utvecklande, oavsett om den är positiv eller negativ. Som förskollärare är man där för att hjälpa barnet i konflikten och får därför lägga sina egna värderingar åt sidan.

9.1.6 Barnets lärande och utveckling i konflikter

”De lär sig och de utvecklar sin empati. De tänker till själva att det var ju inte så bra att jag sa så till min kompis. Så jobbar man aktivt med konflikthantering så absolut då lär de sig och tar till sig det och gör likadant som vi gör.”

– Elisabeth

När vi ställde frågan till informanterna om vad barnen lär sig och utvecklar genom de konflikter som uppstår, fick vi olika svar från alla intervjupersoner. Yvonne säger att barnen lär sig vad de gjort för fel och vad de kunde ha gjort istället. Ebba berättar att barn lär av varandra. De lär sig att hantera sina känslor och känna empati. Anders talar om att barnen lär sig att lösa konflikten på egen hand. De lär sig då att känna tillit till sin egen förmåga, uttrycka sig samt vara lyhörd för varandra. Alma beskriver för oss att barnen stärker sitt självförtroende till sin verbala förmåga genom att kunna prata med sina kompisar. Barnen stärker också självförtroendet genom att själva lösa konflikten som uppstår. Johanna säger att barnen lär sig att lyssna in varandra och vänta in sin tur. De får prata om vad som hänt i konflikten och lär sig då att dela med sig till andra. Elisabeth poängterar att man behöver arbeta aktivt med konflikthantering för att barnen ska lära sig någonting. Genom att man arbetar aktivt med konflikthantering lär sig barnen att ta den vuxnas förhållningssätt och utvecklar då sin empati för andra.

9.1.7 Utbildning inom konflikthantering

”Jag har gått utbildningar inom massage och yoga, och det är ju att förebygga konflikterna tänker jag. Man brukar ju säga det, att barn som tar hand om varandra slår ju inte varandra lika mycket heller. När barnen får verktygen och orden, så leder det framåt.”

– Ebba

Ebba och Elisabeth är de enda förskollärarna som gått någon form av utbildning inom konflikthantering. Vi frågade efter exempel på hur de använt sig av utbildningen i sitt arbete med barnens konflikthantering. Ebba talade om att hon använt sin utbildning i verksamheten genom att ha yoga och massage med barnen. Hon menar att barn som tar hand om varandra inte slåss lika mycket och är lugnare. Elisabeth berättade att det är svårt att redogöra för hur hon använt sig av utbildningen i verksamheten. Hon har tagit del av kunskapen och har den med sig och säger att hon gör sig påmind av den när hon behöver använda den.

Av de som inte gått någon utbildning frågade vi om en utbildning inom konflikthantering skulle vara av intresse att gå. Anders, Alma och Yvonne skulle kunna tänka sig att gå en. De är intresserade av att gå en utbildning för att få reda på vad den aktuella forskningen säger, att det är roligt att lära sig nya saker samt att det är viktigt att ta del av andras tankar och erfarenheter. Johanna berättar att hon är självlärd inom konflikthantering och känner inte att behovet finns till att gå en utbildning. Hon berättar att arbetslagets gemensamma synsätt och förhållningssätt är det viktigaste.

10. Analys

Utifrån vårt resultat har vi genom vår undersökning inte kunnat se att de pedagogiska inriktningarna skulle ha någon påverkan på det förhållningssätt som förskollärarna har till barnen i arbetet med konflikthantering. Resultatet visar snarare på att det är den erfarenhet som informanterna har med sig i verksamheten som påverkar hur de arbetar och förhåller sig till barnen och därför finns det både likheter och olikheter i hur förskollärarna förhåller sig till barnen. Det finns inte i pedagogikerna ett specifikt förhållningssätt som talar om hur förskolläraren ska förhålla sig till arbetet med barnen och deras konflikthantering. De olikheter som påträffats i studien kring de olika pedagogikerna och förskollärarnas förhållningssätt har snarare med den egna erfarenheten och påverkan av konflikter att göra, snarare än att det inom de olika pedagogikerna finns ett styrt sätt i att hantera konflikter då detta inte synliggörs av vår studie. De likheter som påträffats i studien omfattar förskollärarnas förhållningssätt till barnen och vår tanke är att dessa likheter finns då alla pedagogiker utgår från samma läroplan och därför arbetar med samma mål gällande barnens konflikthantering i förskolan.

Om man ska se på vårt resultat utifrån den sociokulturella teorin så är det i resultatet tydligt att kommunikationen utgör den centrala delen av barns konflikter och hanteringen av dessa, liksom den sociokulturella teorin belyser (Claesson, 2007:33). Vår uppfattning är att kommunikationen är central oavsett hur pedagogen förhåller sig till barnens arbete med konflikthantering. Antingen kommunicerar och löser barnen konflikten på egen hand eller så går pedagogen in och stöttar barnen i detta arbete genom att kommunicera med dem. I resultatet har information kommit fram att de flesta konflikter uppstår i leken och kring materialet då barnen drar och sliter i varandras material och leksaker. Chen (2003) skriver fram att det hör till vanligheten att konflikter uppstår mellan barnen på detta sätt och att barnen då agerar på olika vis för att få pedagogens stöd eller uppmärksamhet. När barn söker hjälp eller uppmärksamhet inom en konflikt, blir pedagogens förhållningssätt viktigt för hur barnen lär sig och utvecklas inom konflikten och hanteringen av denna. Tidigare forskning visar på att pedagogernas närvaro är av stor betydelse för barns utveckling. Det är pedagogernas förhållningssätt och kompetens som påverkar vad barnen lär sig i förskolan (Sheridan & Pramling Samuelsson, 2013). När barnet befinner sig i sin utvecklingsprocess kan hen behöva stöd från den vuxne. Den vuxne ska se var barnet befinner sig i sin utveckling, vad barnet själv behärskar samt var pedagogen behöver gå in och ge stöd åt barnet. Detta kallas för att stödja barnets närmsta utvecklingszon (Dysthe, 2003:51; Dysthe & Igländ, 2003:81).

Resultatet visar på att förskollärarnas förhållningssätt till barnens konflikter är relativt lika men att de olika intervjupersonerna beskriver att de arbetar utifrån olika upplägg när det kommer till barnens konflikter. Alla förskollärare tycker att det är viktigt att man lyssnar på och pratar med barnen i en konfliktsituation men att barnen ibland kan behöva hjälp via medling och stöttning. Detta är någonting som resultatet visar att fyra förskollärare arbetar med aktivt och regelbundet med strävan efter att barnen själva ska lära sig att behärska konflikterna på egen hand. Resterande två förskollärare informerade oss om att stöttning och medling inte utgör en grund för arbetet med barns konflikthantering utan att de vill att barnen ska lösa sina konflikter helt på egen hand. Det är först om konflikten eskalerar och blir väldigt drastisk som en av förskollärarna går in och stöttar barnen i konflikten. Hundeide (2006:35 & 72-73) tar upp att barnets lärande och utveckling är beroende av en stöttande omgivning. Barnet måste själv känna att de bemästrar de kunskaper och färdigheter som utvecklas inom en konflikt. För att en effektiv konflikthantering ska kunna ske mellan de involverade parterna i konflikten, krävs det att de är mottagliga för varandras åsikter. Att konflikter mellan barn

leder till våld är inte en självklarhet. Våldet sker när barnen inte förstår och kan lösa sina konflikter på egen hand. Pedagogens stöd blir därför av betydelse för hur konflikten utvecklar sig (Chen, 2003).

Alla informanter beskriver att de arbetar på olika sätt med att förebygga konflikter i verksamheterna. Av sex förskollärare arbetar fem stycken med temarbeten, samtalsövningar, kompisböcker eller samtal. Detta i syfte att förmedla hur man är en bra kompis samt hur man ska förhålla sig mot varandra. Den sjätte arbetar utifrån giraffspråket där utgångspunkterna är ungefär de samma som de övriga förskollärarna har i sina arbeten med att förebygga konflikter. Syftet med giraffspråket är att förmedla kunskaper om hur man förhåller sig gentemot varandra men även att allas åsikter räknas och empati för varandras åsikter och tankar är viktiga. Av det vi precis tagit upp är det tydligt att alla intervjupersoner arbetar utefter någon form av konflikthanteringsmodell. Arbetet med konflikter bör ta sin grund i att arbeta aktivt med att förebygga dem. Att arbeta förebyggande för att motverka konflikter kan vara svårt att definiera, då konflikter är omöjliga att förebygga helt och hållet. När det kommer till arbetet att förebygga konflikter finns det betydelsefulla aktiviteter att utgå ifrån. Dessa aktiviteter kan innebära att pedagogen utgår från ett läroplans- och värdegrundsarbete (Palm, 2010:20). Kopplingen vi då gör utifrån detta är till de olika konflikthanteringsmodellerna ovan, där alla syftar till ett värdegrundsarbete och läroplansmålen står i fokus. Om man ska se till tidigare forskning har Chen (2003) gjort en studie av 322 observerade konflikter. Hon uttrycker att barn genom en konflikt lär sig att samarbeta med andra, vilket hon prövar genom de observerade konflikterna. Resultatet som hon då kommit fram till visar att vissa barn i åldrarna 2-5 år är kapabla att lösa sina konflikter själva, men långt ifrån alla. I studien framkom det också att pedagogen i 20-49% av tillfällena går in i konflikten och avbryter eller medlar utan att först se till barnets behov och önsningar. Dessa siffror grundas på de 322 gjorda observationerna och innefattar då att pedagogen gått in i barnens konflikter mellan ca 64-158 gånger av de observerade konflikterna. Författaren tar också upp i sin studie att en effektiv konflikthantering måste ta sin grund i att kunna ta andras åsikter i beaktning. Vår fundering kring detta är att författaren trycker på vikten av att ta andras åsikter i beaktning men lyfter inte problematiken av undersökningen då pedagogerna så många gånger går in i barnens konflikter. Det framkommer inte hur barnens känslor kring detta framträder eller om det ens var önskvärt eller fanns ett behov till det. Att gå in och medla mellan barnen är en bra metod tycker vi, men det ska ske på barnens begäran eller önskan och inte på pedagogens tycke eller villkor. Detta resultat visar tydligt på att medling som konflikthanteringsmodell är en metod som tränar och lär barnen att i framtiden kunna hantera och lösa sina konflikter på egen hand. Samtidigt visar resultatet en tyngd i hur viktigt pedagogens förhållningssätt och stöttning vid barnens konflikter är och att konflikter kan vara utvecklande för barnen även framtidsmässigt om det görs på rätt sätt.

I resultatet har vi även uppmärksammat hur intervjupersonerna ser till sina egna erfarenheter av konflikter och hur dessa påverkar det förhållningssätt de har i barnens konflikter. En av förskollärarna har inte besvarat frågan, så resultatet bygger på svar från fem av pedagogerna. Tre av pedagogerna säger att de egna erfarenheterna påverkar förhållningssättet till barnens konflikter medan två säger att det inte påverkar. Information som framkommit kring denna fråga och som vi vill tydliggöra är att det är viktigt att lägga undan sina personliga tillvägagångssätt att lösa konflikter på samt lägga sina egna värderingar åt sidan. Det är viktigt att man är professionell i sitt yrke och ser alla konflikter som utvecklande för barnen. Edling (1999:77) tar upp att många människor aldrig har fått lära sig hur man ska hantera konflikter på ett medvetet sätt. Han skriver fram att föräldrarna kan skapa en utgångspunkt för barnet genom att ge hen kärlek, men lyfter också frågan hur de ska kunna lära barnen att hantera

konflikter om de inte behärskar sina egna först. Författaren skriver att det är en förmåga som behöver tränas på då den inte är medfödd. Vår uppfattning är att detta inte enbart är riktat mot föräldrar, utan likaväl kan vara det mot verksamma pedagoger inom förskola/skola. Denna tolkning gör vi utifrån det resultat som precis skrivits fram och kan mycket väl ligga till grund för varför några av pedagogerna säger att erfarenheterna påverkar förhållningssättet till barns konflikter medan andra säger att det inte gör det.

Inom den sociokulturella teorin ser man på lärandet som en utveckling av de förmågor man redan har. Kommunikationens bidrag till lärandet är att den används som ett redskap i det praktiska arbetet när det kommer till att förstå och lösa problem (Jakobsson, 2012:157). Det är i samspelet med andra som erfarenheter skapas och utvecklas för barnet. Det är när barnet samtalar och integreras med andra som kunskap utvecklas om vad som händer i olika situationer (Säljö, 2000:13–67). Utifrån de konflikter som uppstår i de intervjuade pedagogernas verksamheter är det tydligt att barnen lär sig och utvecklar många olika förmågor och färdigheter. Pedagogerna delgav oss information om att barnen lär sig vad de gjort för fel i konflikten och hur de hade kunnat göra istället. Barnen ges möjlighet att lära av varandra, uttrycka sig och vara lyhörda för sina kompisars åsikter. Genom det lär barnen sig att hantera sina känslor och känna empati samt tillit till sin egen förmåga. Intervjupersonerna berättar även att barnen lär sig att lyssna in varandra, vänta på sin tur samt dela med sig av varandra. Slutligen talade de om att barnen lär sig att ta den vuxnes förhållningssätt i en konflikt och lösa konflikten på egen hand. Detta bidrar till att barnet stärker sitt självförtroende till sin kommunikativa förmåga. Chen (2003) tar upp att alla konflikter ger barnen möjligheter att utveckla färdigheter och förmågor i arbetet med konflikter. I arbetet med konflikthantering lär sig barnen tillslut att lösa sina egna konflikter och har då utvecklat förmågan att sätta sig in i andras känslor och respektera andras åsikter. Broadhead (2009) skriver då fram i sin studie att duktiga pedagoger utgör grunden för barnens sociala gemenskap och att det är i gemenskapen med andra som barn lär sig. Barn som får tillgång till gemenskap hamnar inte lika ofta i konflikter då de genom sin samhörighet med varandra stärker sina vänskapsband. I de tillfällen då barnen ändå hamnar i konflikter skriver författaren fram att de med hjälp av varandra kan lösa dessa tillsammans då de fungerar som grupp. Genom dessa konflikter skapar barnen en starkare relation till varandra.

Hakvoort (2012:43) tar upp att konflikthanteringsutbildningar kan genomföras på olika sätt. Utbildningen kan rikta sig till olika deltagare som exempelvis pedagoger. Utbildningen kan bestå av ett längre program eller som fristående utbildningar. I våra intervjuer ställde vi frågan om pedagogerna har gått någon form av utbildning inom konflikthantering. Vi fick då svaren att två av pedagogerna har gått en utbildning medan fyra pedagoger inte har det. Det visade sig även att tre av de pedagogerna som inte gått en utbildning skulle vilja gå en utbildning inom konflikthantering medan den fjärde inte såg det vara relevant. Vår uppfattning är att det är av fördel att gå en utbildning inom konflikthantering då konflikter uppstår dagligen och som pedagog behövs kunskaper om hur man ska lära barnen att hantera dessa. Lärarförbundet (2014) skriver att många studenter saknar en utbildning i konflikthantering under sin utbildning, vilket också blir synligt i vårt resultat. Genom att gå en utbildning berörs det svåra samtalet som ofta är en del av konflikthanteringen. Kunskaper man kan bära med sig efter detta är nya tankar och idéer kring hur man kan förhålla sig till barnen i konflikterna.

11. Slutdiskussion

Vårt intresse med studien har varit att undersöka om synen på konflikthantering skiljer sig mellan pedagogikerna samt vilka likheter och olikheter som förekommer kring förskolläraarnas förhållningssätt till konflikter samt barnens utveckling och lärande. Vi har i studien redogjort för de likheter och olikheter som finns i pedagogernas förhållningssätt. Utifrån det har vi kommit fram till att de olika pedagogikernas inriktning inte har ett specifikt sätt som talar om hur man som förskollärare ska förhålla sig till barnens konflikthantering. Därför kan man inte göra skillnad i hur de olika inriktningarna förhåller sig då man snarare ser till en jämförelse av förskolläraarnas individuella förhållningssätt oberoende av inriktning.

Som människor är vi alla unika men också väldigt lika. Det är inte bara människors behov och rädslor som skiljer oss åt, det kan vara bra att vara bekant med olika konfliktstrategier i mötet med andra personer, då förståelsen för dessa personer kan underlätta (Friberg, 2012:75). Vår tolkning är att det är viktigt att pedagogen lär barnen kring detta genom att visa barnen hur man har hänsyn och respekt till andra människors åsikter och tankar. Detta för att lättare skapa en förståelse hos barnen, att olika rädslor och behov inom en konflikt ser olika ut hos alla barn. När vi ställde frågan till förskollärare hur deras arbete kring barnens konflikthantering går till och jämförde resultaten med varandra, fick vi veta att förhållningssättet till barnens konflikter är relativt lika. Vad som skiljer förhållningssätten åt är att de arbetar utifrån olika upplägg när det kommer till barnens konflikter. Alla intervjupersoner sa att det är viktigt att prata med barnet och lyssna på barnet när en konfliktsituation uppstår. Vissa av förskollärarna sa också att stöttning och medling utgör en del av arbetet med konflikter inom verksamheten. Det är först i kommunikationen med barnen som andras rädslor, behov, uppfattningar etc. framkommer samt en förmåga att kunna sätta sig in i andra människors känslor, tankar och åsikter blir av betydelse för barnens förståelse för konflikten och de medverkande parterna i den (Maltén, 1998:12). Då alla informanter är ense om att det är viktigt att lyssna och prata med barnet i en konfliktsituation, har vi inte fått höra vilka negativa effekter arbetet kan få om pedagogen inte förhåller sig till detta. Vi tycker att det är viktigt, då barnen inte annars får möjlighet att ge utlopp för sin tankar och känslor i den situation som konflikter uppstått i. Enligt Friberg (2012:89) uppstår konflikter då kommunikationen är bristfällig i möten med andra. Eftersom författaren menar att kommunikationen kan ligga till grund för att konflikter kan uppstå, menar vi därför att det inte bara är konflikterna som är bundna med kommunikationen utan även arbetet med konflikthanteringen. Vi ser därför konsekvenser om man inte lyssnar och pratar med barnet när en konfliktsituation uppstår. Vidare tror vi även att det kan bidra till att det blir svårare att hantera och eventuellt komma fram till en lösning på konflikten samt att konflikten kan eskalera och kanske bli ännu svårare att lösa.

Om barnen inte ges möjlighet att prata och lyssna i en konflikt kan inte heller ett lärandetillfälle ske. Detta kopplar vi till den sociokulturella teorin på lärande där Gjems (2011:20) skriver fram att grunden i ett sociokulturellt perspektiv är att barnen lär sig genom att samarbeta och interagera med varandra. Författaren tar upp att det är i samtalet vi lär oss av varandra. Enligt Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010:6) är målet med förskolan att barnen ska tillägna sig kunskap som utgör kravet för att klara sig i samhället. Syftet med arbetet med konflikter och konflikthantering är att barnen ska lära sig att hantera konflikter på ett positivt sätt och därigenom minska konflikter som är uppbyggda på negativt sätt i form av våld och kränkande verbala ord samt handlingar (Hakvoort, 2012:53). Om barnet inte ges möjlighet att lära sig hantera konflikter på ett positivt sätt kan det ge konsekvenser för barnet i framtiden. En konflikträdd individ har svårt att ta tag i sina problem på egen hand för att hen är rädd och osäker. Med denna syn på konflikter skapas ett hinder för en själv och lärandet blir negativt. Den individ som inte är konflikträdd har i sin tur en positiv syn på konflikter och

ser dem som naturliga. De ser konflikten som en möjlighet till självkritik, eftertanke och förnyelse. Den som inte är konflikträdd ser alltså möjligheterna till lärandet i konflikterna gentemot den konflikträdde som ser hindren och därmed avstannar i sitt lärande i konflikten (Maltén, 1998:152). Resultatet i vår studie visar också att alla sex förskollärare strävar efter eller vill att barnen ska lösa sina konflikter helt på egen hand. Vi tror att intervjupersonerna vill detta för att barnen ska få en positiv uppfattning av konflikter och inte bli konflikträdda. Vi tror att man kan motverka att barnen blir konflikträdda genom att de får lära sig att hantera sina konflikter själva. Kostiaainen (2012:200) skriver fram att barnen genom detta då utvecklar ett bättre självförtroende, får tilltro till sig själv och sin förmåga samt en bättre självkänedom. Eftersom konflikter uppstår dagligen genom hela livet, vill vi därför poängtera vikten av arbetet med att lära barn att behärska konflikter och arbetet med konflikthantering. Varför vi anser det viktigt är för att det är kunskap som är av nytta för dem i framtiden.

Som vi precis tagit upp har vi i vår studie fått veta att några av förskollärarna vill att barnen ska lösa sina konflikter helt på egen hand. Vi har tagit upp vilka positiva effekter vi tror att detta kan få, men ser även nackdelar med det. Efter att ha pratat med förskollärarna har vi fått veta att konflikter mellan barnen i viss mån uppfattas som stressmoment. Vissa av informanterna har delgivit oss information att det ibland är lätt att man som pedagog går in och löser konflikterna åt barnen på grund av tidsbrist, då de känner att de inte har tid att sitta ner med barnen och komma fram till en lösning. Maltén (1998:175 & 178-179) tar upp att detta sätt att lösa en konflikt på innebär att man ignorerar eller döljer problemet i hopp om att det inte finns. Detta hämmar barnens utveckling och lärande i konflikten då barnen inte ges möjlighet till vidare diskussion. Andra negativa effekter kan bli att barnen undviker varandra genom att de vill ha så lite med varandra som möjligt att göra. Detta medför att problemet är obearbetat och finns kvar hos barnen samt att det lätt kan skapa en ond cirkel, då barnen inte får möjlighet att lära sig hur konflikthantering går till. Detta visar på att arbetet med konflikthantering i förskolan lätt kan misslyckas genom att man inte visar barnen hur man ska agera i situationen som konflikten uppstår i. Författaren lyfter att om pedagogen istället går in som medlare och lär barnen om hur de ska samtala för att hantera och förhandla kring konflikten som uppstått, känner sig de inblandade parterna både motiverade och engagerade till att ta tag i konflikten. Alla parter i konflikten har också någonting att vinna på denna hantering, då de lär sig kommunikationens betydelse för att hantera de problem som uppstår. Genom att pedagogen går in och hjälper barnen med konflikterna som uppstår utvecklas också barnens förmåga till förståelse samtidigt som barnen kommer närmre varandra. Detta är den motsatta effekten på vilka konsekvenser det skulle kunna bli om man lämnar barnen till att lösa sina konflikter helt på egen hand innan de behärskar det.

Vi ställde frågan till förskollärarna om de tror att deras sätt att arbeta med konflikthantering kan vara utvecklande och lärorikt för barnen. Det svar vi fick var bland annat att barnen lär sig vad de har gjort för fel och vad de kunnat göra i stället, de lär sig även att hantera sina känslor och känna empati. Vår tanke är då att dessa förmågor enbart kan utvecklas om barnen ges stöd i konfliktsituationer och inte om pedagogen går in och löser konflikterna åt barnen. Gloeckler och Cassell (2012) tar upp att det är i arbetet med barns konflikthantering som barnen lär sig att samverka med andra samtidigt som deras sociala kompetens utvecklas. Vi menar då att pedagogens roll är viktig i detta arbete.

Brodal och Nilsson (1999:54) skriver om konsekvensen av att lösa konflikten åt barnen vilket då innebär att barnen inte lär sig någonting av situationen. Barnen kommer garanterat hamna i en ny konfliktsituation och kommer då återigen behöva hjälp utifrån, då de inte fått redskap

eller kunskap för hur en konfliktsituation kan lösas. Genom att göra på detta sätt ser vi också konsekvenser för barnet på lång sikt då barnet helt saknar redskap för att klara sig i samhället när konflikter dyker upp. Det visar också på att det finns en brist i att följa de grundläggande målen i läroplanen när det kommer till att lära barnen om konflikter och konflikthantering då detta kräver ett aktivt arbete i samspel med barnen. Detta är kunskaper som vi tycker är nödvändiga för att man ska klara sig i livet. Williams (2006:43) tar upp att pedagogens kunskap om konflikthantering bör förmedlas till barnen då de får möjlighet till större utveckling genom att lära sig hantera konflikter på rätt sätt. Det innebär i sin tur att barnen ges möjlighet att lära sig av pedagogen. Barnen kan genom detta också lära sig att behärska större konflikter, gentemot om de blir lämnade till att på egen hand lösa konflikten som uppstår.

De intervjuade förskollärarna tog även upp att barnen lär sig att lösa konflikten på egen hand, känna tillit till sin egen förmåga samt uttrycka sig och vara lyhörda för varandra. Vi finner detta svar intressant då vi precis tydliggjort hur barnens utveckling och lärande blir hämmat av att barnen lämnas själva i sina konflikter. Genom att se till vad barnen lär sig i en konfliktsituation framgår det alltså här att barnen lär sig att lösa sin konflikt på egen hand. Varför vi har funderingar kring detta är för att förskolläraren som delgivit oss denna information också berättat att barnen står för sina egna konflikter och löser dem på egen hand utan att hen tar någon roll i konflikten, genom medling eller stöttning. Huruvida barnen har fått redskap till att hantera de konflikter som uppstår, vet vi inte men vi anser att redskapen utgör grunden för en fungerande konflikthantering. I en konflikt bör, som resultatet också visar på, barnen utveckla sina förmågor till att uttrycka sig, vara lyhörda samt känna tillit till sin egen förmåga. Om barnen själva kan lösa de konflikter som uppstår så utvecklas också dessa förmågor men liksom de utvecklas, hämmas de också av en konflikthantering som inte fungerar. Med tanke på att förskolläraren då inte är närvarande vid barnens konflikter och förlitar sig på att de löser konflikterna själva, går våra tankar kring hur pedagoger vet att barnens konflikter blir lösta på ett positivt sätt och inte negativt. Konflikter kan även vara mycket svårhanterade för en vuxen och kräver olika redskap och strategier varje gång, då konflikter oftast ser olika ut. Vår fundering är därför om pedagoger kan förlita sig helt på att barnens konflikthantering går rätt till och att barnen inte känner sig kränkta, eller om en pedagog alltid bör vara närvarande.

Genom intervjuerna har vi även fått veta att barnen utifrån vad förskollärarna beskriver, lär sig att ta den vuxnes förhållningssätt i en konflikt. Vår uppfattning är därför att pedagogens förhållningssätt utgör en viktig grund för barnens lärande och utveckling. Vi anser att man som pedagog måste tänka på vad man visar barnen och vad man lär barnen genom de förhållningssätt man tar. Barn ser och lär sig hur de vuxna fungerar i en konflikt och tar efter detta. Om en pedagog inte är närvarande i en konflikt utan ser till att barnen ska lösa den på egen hand menar vi att barnen inte får hjälp i arbetet med att lösa konflikten. Barnen blir då medvetna om hur pedagogen ställer sig i en konflikt och ber då inte pedagogen om hjälp, då de vet och lärt sig att de måste lösa sina konflikter själva. Om pedagogen däremot är närvarande och stöttande i barnens konflikthantering tror vi att barnen lär sig att det är okej att be om hjälp och vet att de får hjälp när de frågar om det. Utifrån detta och det resultat vi fått fram kring vad barn lär sig genom konflikter funderar vi kring om det är någon skillnad på det lärande som sker för barnen. I resultatet har alla förskollärare delgivit oss information om att barnen utvecklas och lär sig olika saker i konflikterna. Förskollärarnas förhållningssätt till barnens konflikter har visats vara relativt lika, men det finns en förskollärare som avvikit och säger sig inte ta någon ställning gällande barnens konflikthantering. Vi funderar därför kring hur det kan vara möjligt att pedagogernas syn på vad barnen lär sig ser liknande ut genom att de följer varandra när förhållningssätten ser olika ut. Gjems (2011:142) tar upp att det är

viktigt att pedagogen aktivt vägleder och stöttar barnen genom att delta i deras lärandeprocess. Pedagogen bör hjälpa barnen att lösa de problem som uppstår, komma med förklaringar till situationen och ställa frågor till barnen i syfte att utveckla deras förmågor. I det pedagogiska arbetet är det också viktigt att barnen ges möjlighet att uttrycka sig, prata om upplevelser, erfarenheter och reflektera över dessa. I det pedagogiska arbetet ska pedagogen fungera som ett stöd åt barnen i detta. Resultatet blir då att barnen inhämtar ny kunskap och lär sig att tänka och lära på ett kreativt och systematiskt sätt. Vi anser att det inte finns några rätt/fel eller bättre/sämre förhållningssätt i arbetet med barns konflikthantering, så länge som barnen inte far illa eller blir hämmade i sitt lärande och sin utveckling. I litteraturen, som vi tagit upp, trycks det hårt på att pedagogens närvarande i barnens konflikter nästan ska ses som en självklarhet och utgöra vikten av en god konflikthantering. Vi funderar kring varför det är så, då vårt resultat av intervjuerna visar på att det förhållningssätt som pedagogerna har till barnens arbete med konflikthantering, fungerar även fast pedagogen inte medverkar i barnens konflikter.

Utifrån vårt resultat av studien kan man också reflektera över vilka konsekvenser arbetet med barns konflikthantering kan få på andra nivåer. Vi har redan tagit upp vilka konsekvenser det kan få för barnen när man ser till deras lärande och utveckling. Om man ska se på de konsekvenser som kan följa barnen från förskolan till fritidshem och skola så kan de bli stora. Har barnet inte fått lära sig att hantera konflikter på ett positivt sätt måste detta arbetas väldigt mycket med i skolan, vilket då sätter stor press på lärarna samt undervisningen som de bedriver. I skolan förväntas också att barnen har en grundläggande kunskap med sig även om arbetet med konflikthantering aldrig avstannar. Barnen ska i skolan själva kunna hantera och komma fram till lösningar på de konflikter som uppstår. De ska också kunna fungera som medlare i sina kamraters konflikter. Om barnet lämnats själv i förskolan i arbetet med att lösa sina konflikter, kanske denna kunskap saknas. Det kan få konsekvenser i form av att detta barn görs till syndabock bland de andra barnen då detta barn inte har någonting att sätta emot. Det kan också resultera i att konflikten övergår till mobbing genom att andra barn ges möjlighet att bruka makt över barnet. Edling (1999:71–72) skriver fram att barn i skolan själva ska kunna hantera och lösa de konflikter som dyker upp. Lärarens roll blir i skolan bara att rycka in i de konflikter som kräver det. Om man jämför förskolan med skolan så är skillnaden att barnen i förskolan ska träna på att ansvara för sina egna konflikter jämfört med i skolan där barnen ska ansvara för dem själva. Genom att barnen bör ha med sig grundkunskaper i en positiv och effektiv konflikthantering från förskolan innebär det att läraren i skolan inte behöver känna att hon måste göra allt jobb i konflikterna, att allt ska hänga på henne. Istället kan barnen gå in i varandras konflikter och hjälpas åt att komma fram till en lösning.

Vår tanke är att förskolans kvalitet speglas i allt arbete som sker bland barnen i verksamheten. Hur pedagogerna väljer att förhålla sig till barnen lägger grunden till vart förskolans kvalitet är på väg. Som tidigare tagits upp utgör kommunikationen den centrala delen i såväl den sociokulturella teorin som inom arbetet med barns konflikter och hanteringen utav dessa. Det visar tydligt på hur viktig kommunikationen är för barnens lärande och utveckling i förskolan. Tidigare forskning visar på att förskolans kvalitet är avgörande för barnens lärande och utveckling. Det är i samspelet och kommunikationen mellan pedagogen och barnen som grunden för förskolans kvalitet läggs. En förskola med en dålig kvalitet kan innebära en sämre inlärningsmiljö för barnen då kommunikationen och interaktionen mellan barnen och pedagogen är dålig. En förskola med bra kvalitet ger barnen andra förutsättningar till lärande då inlärningsmiljön är bra, pedagogen samtalar och samspelar med barnen samt tar tillvara på deras intressen (Sheridan & Pramling Samuelsson, 2013). Vi har precis redogjort för att det finns bra och dålig kvalitet på förskolor. På samma sätt menar vi att det inte finns bättre och

sämre kvalitet vad gäller arbetet med barns konflikter och den roll som pedagogen tar till barnens konflikthantering. Om man enbart ska se till det resultat vi fått fram kring detta finns det alltid de som skulle dra en slutsats att vissa förhållningssätt är bättre än andra och att vissa förskolor har bättre kvalitet än andra. Detta tänker vi inte göra då vi inte har tillräckligt med kunskap och material för en sådan slutsats och vår studie inte är en fördjupning inom ämnet. Istället är vår tanke att när det gäller kvaliteten inom konflikthantering finns det många olika strategier för hur man bör hantera olika konflikter. Det beror helt på hur situationen som konflikten uppstår i ser ut och blir därför svårt avgöra vad som är en bättre eller sämre lösning i hanteringen av dessa. Vi ser inte enbart på kvalitet som en fast punkt för en förskola eller ett visst förhållningssätt. Vi tycker att kvalitet är mer än så och även har sin grund i de erfarenheter man har med sig samtidigt som den ges möjlighet att utvecklas i de val av metoder man väljer att tillämpa i arbetet med barnen.

Syftet med vår studie var att undersöka hur förskollärare säger att deras arbete med barnens konflikthantering går till, samt om deras sätt att arbeta kan vara utvecklande för barnen. Under uppsatsskrivandets gång har vi varit ute i olika förskolor med olika pedagogiska inriktningar. Där har vi träffat och intervjuat olika pedagoger där alla är utbildade förskollärare. Vid mötet med förskollärarna har vi fått lyssna och ta del av deras synsätt och tankar kring ämnet, vilket vi finner har varit väldigt spännande och intressant. Då vi snart är utexaminerade förskollärare känner vi en glädje i att ha fått ta del av olika sätt att arbeta med och se på konflikthantering i förskolan. Vi anser att man aldrig kan bli fullärd kring ämnet och få tillräckligt med kunskaper för att hantera konflikter, då konflikter alltid kan uppstå på olika sätt som kräver olika hanterings- och lösningsstrategier.

12. Referenslista

- Abbott, L., & Nutbrown, C. (2005). Att uppleva Reggio Emilia. I L. Abbott & C. Nutbrown (Red.), *Erfarenheter från förskolan i Reggio Emilia* (s. 13 - 20). Lund: Studentlitteratur AB.
- Ahrne, G., & Svensson, P. (2011). Kvalitativa metoder och samhällsvetenskap. I G. Ahrne & P. Svensson (Red), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 10 - 18). Stockholm: Liber AB.
- Björndal, C. R.P. (2005). *Det värderande ögat. Observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Stockholm: Liber AB.
- Broadhead, P. (2009). Conflict resolution and children's behaviour: Observing and understanding social and cooperative play in early years educational settings. *Early years: Journal of international research & development*, 29(2), 105-118. doi: 10.1080/09575140902864446
- Brodal, H., & Nilsson, L. (1999). *Konflikter. Vad vill de lära oss?*. Järna: Balders.
- Cahn, D. D., & Abigail, R. A. (2010). *Managing conflict through communication* (rapport, 2010:05). United states of America: Pearson education, Inc.
- Chen, D. W. (2003). Preventing violence by promoting the development of competent conflict resolution skills: Exploring roles and responsibilities. *Early childhood education journal*, 30(4), 203-208. doi: 1082-3301/03/0600-0203/0
- Claesson, S. (2007). *Spår av teorier – några skolexempel*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Dysthe, O. (2003). Sociokulturella teoriperspektiv på kunskap och lärande. I O. Dysthe (Red.), *Dialog, samspel och lärande*. (s. 31 – 74). Lund: Studentlitteratur AB.
- Dysthe, O., & Igländ, M-A. (2003). Vygotskij och sociokulturell teori. I O. Dysthe (Red.) *Dialog, samspel och lärande*. (s. 75 – 94). Lund: Studentlitteratur AB.
- Edling, L. (1999). *Kompissamtal. Kommunikation istället för tystnad eller våld*. Solna: Ekelunds.
- Friberg, B. (2012) Centrala färdigheter. I I. Hakvoort & B. Friberg (red) *Konflikthantering i professionellt lärarskap*. (s. 87 - 125) Malmö: Gleerups.
- Friberg, B. (2012). Grundläggande konfliktkunskap. I I. Hakvoort & B. Friberg (Red), *Konflikthantering i professionellt lärarskap*. (s. 55 - 88). Malmö: Gleerups.
- Gjems, L. (2011). *Barn samtalar sig till kunskap*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Gloeckler, L., & Cassell, J. (2012). Teacher practices with toddlers during social problem solving opportunities. *Early childhood education journal*, 40(4), 251-257. doi: 10.1007/s10643-011-0495-4
- Göthlin, M., & Widstrand, T. (2012). Nonviolent Communication. I I. Hakvoort., & B. Friberg (Red.), *Konflikthantering i professionellt lärarskap* (s. 129 - 150). Malmö: Gleerups.

- Hainstock, E. G. (1999). *Montessori från grunden*. Viken: Republik.
- Hakvoort, I. (2012). Skolans uppdrag och konflikthantering. I I. Hakvoort & B. Friberg (Red.), *Konflikthantering i professionellt lärarskap* (s. 19 - 54). Malmö: Gleerups.
- Hakvoort, I., & Friberg, B. (2012). Inledning. I I. Hakvoort & B. Friberg (Red.), *Konflikthantering i professionellt lärarskap* (s. 11 - 18). Malmö: Gleerups.
- Hedlund, N. (1995). *Följ barnet! Frågor och svar om modern montessoripedagogik*. Solna: Macbook.
- Heikkilä, M. (2006). *Kommunikativa resurser för lärande. Barns gester, blickar och tal i tre skolmiljöer*. Stockholm: Elanders Gotab.
- Hjerm, M., & Lindgren, S. (2010). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups.
- Hundeide, K. (2006). *Sociokulturella ramar för barns utveckling – barns livsvärldar*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Jakobsson, A. (2012). Sociokulturella perspektiv på lärande och utveckling. Lärande som begreppsmässig precisering och koordinering. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 17 (3-4), 152-170. Doi:1401-6788
- Jonstojj, T., & Tolgraven, Å. (2001). *Hundra sätt att tänka. Om Reggio Emilias pedagogiska filosofi*. Sveriges utbildningsradio AB.
- Kostiainen, A. (2012). Medling i skolan. I I. Hakvoort & B. Friberg (Red.), *Konflikthantering i professionellt lärarskap* (s. 181 - 202). Malmö: Gleerups.
- Kultti, A., & Pramling, N. (2015). Limes and lemons: Teaching and learning in preschool as the coordination of perspectives and sensory modalities. *International journal of early childhood*, 47(1), 105-117. doi: 10.1007/513158-015-0130-4
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Larsson, P. T. (2011). *Icke blott för rika barn. Om tillkomsten av en folkkindergarten. En studie i svensk förskolehistoria ur ett stockholmsperspektiv* (Magisteruppsats). Göteborg: Institutionen för pedagogik och specialpedagogik, Göteborgs universitet. Tillgänglig: <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/26805>
- Larsson, S. (2005). Om kvalitet i kvalitativa studier. *Nordisk Pedagogik*, (25)1, 16-35.
- Lind, L. (1995). *Närhet känslor och utveckling. Om samspel pedagoger-barn-föräldrar*. Stockholm: Liber utveckling AB.
- Lind, E. (2001). *Medkompis. Medling och konflikthantering i skolan*. Jönköping: Brain books AB.

- Läraryrket. (2014). *Konflikthantering och det svåra samtalet*. Hämtad 2015-04-30, från <https://www.lararforbundet.se/artiklar/konflikthantering-och-det-svara-samtalet>
- Maltén, A. (1998). *Kommunikation och konflikthantering. – En introduktion*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Moss, P. (2005). Det annorlunda hos Reggio Emilia. I L. Abbott & C. Nutbrown (Red.), *Erfarenheter från förskolan i Reggio Emilia* (s. 157 - 172). Lund: Studentlitteratur AB.
- Palm, M. (2010). *Låt oss tvista igen! – om konflikthantering i förskola och skola*. Stockholm: Läraryrket förlag.
- Pramling Samuelsson, I., & Sheridan, S. (1999). *Lärandets grogrund*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Sheridan, S., & Pramling Samuelsson, I. (2013). Preschool a source for young children's learning and well-being. *International journal of early years education*, 21(2/3), 207-222. doi: 10.1080/09669760.2013.832948
- Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö98. Reviderad 2010*. Hämtad från <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442>
- Stevahn, L., Johnson, D. W., Johnson, R. T., Oberle, K., & Wahl, L. (2000). Effects of conflict resolution training integrated into a kindergarten curriculum. *Child development*, 71(3), 772-784. doi: 10.1111/1467-8624.00184
- Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.
- Säljö, R. (2007). L. S. Vygotskij – forskare, pedagog och visionär. I A. Forsell (Red.), *Boken om pedagogerna* (s.109-132). Stockholm: Liber AB.
- Vallberg Roth, A-C. (2002). *De yngre barnens läroplanshistoria*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Vetenskapsrådet. (2011). God forsknings sed. Stockholm: Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011. http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/2011_01.pdf
- Weirsöe, B. (2004). *Empatisk kommunikation giraffspråket i pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Williams, P. (2006). *När barn lär av varandra – samlärande i praktiken*. Stockholm: Liber.

13. Bilaga 1

Intervju

Kön:

Utbildning:

Vill du berätta lite om er pedagogik?

Konflikter kan uppstå på många olika sätt, vill du ge exempel på i vilket sammanhang konflikter brukar uppstå här?

Hur ser ditt förhållningssätt ut i arbetet med barnens konflikthantering?

Arbetar du för att förebygga barnens konflikter? Vill du ge något exempel på hur?

Skulle du säga att dina erfarenheter av konflikter ger någon påverkan i det förhållningssätt som du sedan har till barnens konflikter? Vill du ge något exempel?

Hur ser du på barnets lärande och utveckling i de konflikter som uppstår?

Har du läst någon utbildning inom konflikthantering?

a) om ja, kan du ge exempel på hur du använt dig utav detta i ditt arbete med barnen?

b) om nej, skulle en utbildning inom konflikthantering vara av intresse för dig?

c) varför?